

Opinnäytetyö (AMK)

Media-ala

Journalismi

2022

Sofia Väänänen

HYVÄ PAHA JOURNALISMI – HUUMERIKOKSISTA TUOMITTUJEN HENKILÖKUVAN RAKENTAMINEN MEDIASSA

– Diskurssianalyysi Sofia Belórfin ja Niko Rantahon verkkouutisoinnista Helsingin Sanomissa ja Ilta-Sanomissa rikosprosessin aikana

Opinnäytetyö (AMK) | tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Media-ala

2022 | 54 sivua

Sofia Väänänen

HYVÄ PAHA JOURNALISMI – HUUMERIKOKSISTA TUOMITTUJEN HENKILÖKUVAN RAKENTAMINEN MEDIASSA

- Diskurssianalyysi Sofia Belórfin ja Niko Ranta-ahon verkkouutisoinnista Helsingin Sanomissa ja Ilta-Sanomissa rikosprosessin aikana

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin, millaista henkilökuva Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien verkkouutisointi rakentaa Niko Ranta-ahosta ja Sofia Belórfista rikosprosessin aikana. Tavoitteena oli myös selvittää, millaiset roolit mies- ja naisrikolliselle rikosuutisoinnissa luodaan. Tutkimusmenetelmänä käytin diskurssianalyysiä. Tutkittava aineisto koostui 39 Ilta-Sanomien ja 16 Helsingin Sanomien tekstistä, ja aineisto kerättiin 18.7.2019–9.7.2021 väliseltä ajalta.

Aineiston analyysin perusteella henkilökuva rakennettiin korostamalla henkilöiden syyttömyyttä tai syyllisyyttä, korkeaa sosiaalista statusta, naisrikollisen asemaa sekä vastuun laiminlyöntiä. Utisoinnissa syvennyttiin esimerkiksi henkilöiden yksityiselämään, asenteisiin ja sosiaalisiin suhteisiin.

Tutkimustuloksista ilmeni, että nais- ja miesrikollinen saavat rikosjournalismissa hyvin erilaiset roolit. Nainen esitetään objektina miehen rinnalla, kun taas mies subjektina. Utisoinnissa käytettiin paljon suoria sitaatteja, joissa etenkin asianajajat sekä rikoksista syytetyt henkilöt pääsivät tuomaan esille omia näkökulmiaan.

Asiasanat:

Rikosjournalismi, verkkojournalismi, narratiivisuus, diskurssianalyysi, Sofia Belórf, Niko Ranta-aho

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Media arts

2022 | 54 pages

Sofia Väänänen

GOOD BAD JOURNALISM – BUILDING A PORTRAIT OF DRUG OFFENDERS IN THE MEDIA

- Discourse analysis of Sofia Belórf's and Niko Ranta-aho's online news coverage in Helsingin Sanomat and Ilta-Sanomat during criminal proceedings

This thesis examined how Helsingin Sanomat and Ilta-Sanomat newspapers' online news coverage builds portrait about Niko Ranta-aho and Sofia Belórf during their criminal trials. The aim was also to find out what kind of roles are built between a man and a woman. As a research method, I used discourse analysis. The research material consisted of 39 news from Ilta-Sanomat and 16 from Helsingin Sanomat, and it was collected between 18.7.2019 and 9.7.2021.

Based on the analysis of the material, the portrait was built by emphasizing the individuals' innocence or guilt, high social status, the role of a female offender and the negligence of responsibility. The news for example delved into the individuals' private lives, attitudes and social relationships. The results showed that female and male offenders play very different roles in criminal journalism. A woman is presented as an object, next to a man, whereas the man is a subject. Many direct quotes were used in the news, in which especially the lawyers and those accused of crimes were able to present their own points of view.

Keywords:

Crime journalism, online journalism, narrative, discourse analysis, Sofia Belórf, Niko Ranta-aho

Sisältö

1 JOHDANTO	7
2 TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTO	8
3 KATISKA-VYYHTI	9
4 JOURNALISMIN ETIIKKA	11
4.1 Journalistin ohjeet	11
5 JOURNALISMIN MURROS	13
5.1 Journalismi nykypäivänä	13
6 RIKOSJOURNALISMIN YHTEISKUNNALLINEN ASEMA	15
6.1 Rikosjournalismin suosio	15
6.2 Rikosjournalismi viihteellistyneessä mediaympäristössä	16
6.3 Naisrikollisen asema mediassa	17
7 TARINALLINEN JOURNALISMI	20
7.1 Tarinallisen journalismin nousu	20
7.2 Tarinallisen journalismin keinot	21
8 METODOLOGIA	23
8.1 Diskurssianalyysin teoriat	23
8.2 Diskurssit	24
8.3 Retoriset keinot	25
9 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	26
9.1 Uhidiskurssi	26
9.2 Aktiividiskurssi	30
9.3 Objektidiskurssi	32
9.4 Statusdiskurssi	34
9.5 Laiminlyöntidiskurssi	37
10 LOPPUPÄÄTELMÄT	42

	6
10.1 Yhteenveto	42
10.2 Pohdinta	44
AINEISTO	46
LÄHTEET	53

1 JOHDANTO

Ihmisten kiinnostus rikoksia ja rikosjournalismia kohtaan on kasvanut viime vuosikymmenten aikana, ja Suomeen on rantautunut aalto, jossa rikostapauksista uutisoidaan yhä viihteellisemmällä otteella. Journalismin viihteellistymisessä nousevat esille esimerkiksi ihmisten yksityiselämä, skandaalit ja dramaattinen tyyli (Noppiari & Raittila & Männikkö 2015, 9). Median kiristyvässä kilpailussa kiinnostavuudesta on tullut yhä tärkeämpi uutiskriteeri. Faktat eivät enää yksinään myy, jolloin ne kuorrutetaan kiinnostavuudella – tarinallistetaan.

Rikollisista ja rikoksista on uutisoitu aina ja se on osa journalismia. Median tehtävänä ei kuitenkaan ole rakentaa rikollisista julkisuuden henkilöitä tai esimerkiksi romantisoida rikollista elämää. Kehnoimmillaan tarinat sivuuttavat rikoksen vakavuuden ja luovat vahvaa eettistä ristiriitaa. Kyse ei ole pelkästään siitä *mitä* uutisoimme, vaan etenkin siitä, *miten* sen teemme.

Median toimintaympäristö on laajentunut printistä verkkoon, ja toimitukset tavoittelevat lukijoita nyt entistä monipuolisemmin. Tämän takia journalistin on yhä tarkemmin tunnistettava ne periaatteet, jotka ohjaavat toimittajan työtä, sillä jokainen journalistinen ratkaisu vaikuttaa lopputulokseen.

Olen aina ollut kiinnostunut rikollisuudesta ilmiönä sekä journalismin etiikasta. Tästä syystä valitsin opinnäytetyölleni aiheen, joka yhdistää nämä molemmat. Olen kiinnittänyt huomiota, että etenkin huumerikollisista uutisoidessa henkilökuvan rakentamista, eli tarinallistamista, tapahtuu runsaalla kädellä. Tämän huomion innoittamana rajasin tutkimuskohteeni huumerikollisiin, ja valitsin käsiteltäväksi kaksi mediassa lähivuosina suurta mediahuomiota saanutta henkilöä, Niko Ranta-ahon ja Sofia Belórfin. Henkilöt tuomittiin rikoksista niin kutsutussa Katiska-vyyhdissä, joka ajoittui vuosien 2019 ja 2021 välille.

2 TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTO

Opinnäytetyössäni tutkin uutisten, reportaasien ja henkilökuvien kautta, miten huumerikoksista tuomituista Niko Ranta-ahosta ja Sofia Belórfista rakennetaan henkilökuvaa mediassa rikosprosessin aikana. Lisäksi tutkin sitä, millaista asetelmaa nais- ja miesrikolliseen uutisoinnissa kohdistuu. Opinnäytetyössäni tutkin diskurssianalyysin avulla sanallisten ja sanattomien merkityksien kautta, millaisia identiteettejä ja rooleja henkilöille annetaan sekä millaiseen kontekstiin heidät uutisoinnissa upotetaan.

Tutkimuskysymykseni ovat: Millaista henkilökuvaa media rakentaa Niko Ranta-ahosta ja Sofia Belórfista rikosprosessin aikana? Millaista asetelmaa nais- ja miesrikollisen välillä muodostetaan? Tutkimusmenetelmänä diskurssianalyysi sopii aiheeseeni, kun haluan tutkia sanavalintoja, ilmaisuja, representaatioita sekä valtasuhteita. Olen valinnut tarkasteltaviksi medioiksi Ilta-Sanomien ja Helsingin Sanomien verkkomediat. Tutkimuksen aineisto on kerätty Niko Ranta-ahon ja Sofia Belórfin rikosprosessin ajalta 18.7.2019–9.7.2021.

Aineisto koostuu 39 Ilta-Sanomien jutusta, joista 14 on viihdeuutisia ja 25 kotimaan uutisia sekä 16 Helsingin Sanomien jutusta, joista 15 on kotimaan uutisia ja yksi kulttuuriuutinen. Olen jättänyt aineistosta pois jutut, jotka ovat toistoa jo aikaisemmin kirjoitetuille jutuille sekä jutut, joiden keskiössä on muiden tapauksessa syytettyjen henkilöiden rikokset.

3 KATISKA-VYYHTI

Katiska-vyyhti on yksi Suomen rikoshistorian laajimmista huumerikostapauksista, joka on saanut valtavaa mediahuomiota viime vuosien aikana osittain poikkeuksellisen laajuutensa vuoksi, mutta myös siksi, että syytettyjen joukossa on ollut monia julkisuuden henkilöitä.

Yle Kioski JOURNAL:in 15.10.2020 YouTubessa julkaistussa Strippaus-sarjan jaksossa käydään läpi, mistä Katiska-vyyhti nimellä tunnettu rikostapaus sai alkunsa ja miten epäiltyjen jäljille päästiin.

Tapaus sai alkunsa joulupäivänä 2018, kun naapuri kutsui paikalle poliisit Katiskapolulla sijaitsevasta asunnosta kuuluvan metelin ja epäilyttävän toiminnan takia. Poliisin saapuessa paikalle, löytyi asunnosta yli 64 000 huumaisaineeksi luokiteltua Ksalol-tablettia. Poliisit löysivät useiden eri huumeetutkintojen välillä yhteyden, ja pääsivät tätä kautta yhden suuren huumeetapauksen jäljille. Pääepäiltyjen uskottiin pyörittävän rikollisorganisaatiota ja tuovan ulkomailta Suomeen huumausaineita, jotka piilotettiin maakätköihin ja myytiin pimeässä verkossa. Poliisien suorittamassa televalvonnassa esille nousi nimimerkki Cobra, jonka takana myöhemmin paljastui olleen toinen tapauksen pääepäillyistä.

Useiden epäiltyjen kuulusteluiden kautta jäljet johtivat Espanjan Marbellaan, jossa tähän aikaan asuivat toinen tapauksen pääepäilty Niko Ranta-aho sekä hänen avopuolisonsa Sofia Belórf. Poliisi alkoi valvomaan pariskunnan elämää, ja muun muassa vuoden 2019 Ruisrock-festivaaleilla poliisi asensi kuuntelulaitteet epäiltyjen vuokraamaan asuntoon.

Heinäkuussa 2019 Suomen historian suurin huumerikosvyyhti alkoi purkautumaan suurelle yleisölle, kun ensimmäiset lööpit uutisoivat Sofian Belórfin ja Niko Ranta-ahon pidätyksestä. Syynä olivat epäilyt törkeästä huumausainerikoksesta, törkeästä rahanpesusta ja törkeästä dopingrikoksesta.

Tammikuussa 2020 nostettiin syytteet yli 50:lle epäillylle. Poliisin mukaan Suomeen oli tuotu muun muassa 200 kiloa amfetamiinia, 17 kiloa kokaiinia ja yli 100 000 kappaletta ekstaasitabletteja. Huumeiden maahantuonnin ja myynnin on

epäilty tapahtuneen vuosien 2016 ja 2019 välillä, ja niistä saadun hyödyn on arvioitu olleen yli 10 miljoonaa euroa. Maaliskuussa 2020 Niko Ranta-aho tunnusti olevansa nimimerkki Cobra, myönsi lähes kaikki häntä kohtaan osoitetut syytteet ja ohjasi poliisit maakätköille.

Huhtikuussa 2021 Niko Ranta-aho tuomittiin 11 vuoden vankeuteen törkeästä huumausainerikoksesta. Sofia Belórf tuomittiin 80 päivän ehdolliseen vankeuteen rahanpesusta ja huumausainerikoksesta. (Yle Uutiset 8.4.2021.) Heinäkuussa 2021 Ranta-ahon tuomioon lisättiin kaksi vuotta vankeutta niin kutsutusta Katiska 2 -huumejutusta (Yle Uutiset 9.7.2021). Ranta-aho oli jatkanut rikollistoimintaa päästyään tutkintavankeudesta.

Katiska-vyyhdin uutisointi on vastaanottanut paljon kritiikkiä, ja medioita on syytetty rikolliselämän romantisoinnista. Tämä nostaa esille kysymyksen siitä, meneekö juttujen kiinnostavuus objektiivisuuden ja totuudenmukaisuuden edelle. Luonnollisesti Suomen suurin huumarikostapaus kiinnostaa lukijoita. Tärkeää on kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, miten tapauksesta uutisoidaan ja millainen mielikuva rikoksista syytetyistä henkilöistä uutisoinnilla luodaan etenkin rikosprosessin ollessa kesken.

4 JOURNALISMIN ETIIKKA

4.1 Journalistin ohjeet

Journalistien itsesääätelyä ohjaavat Suomessa Julkisen sanan neuvosto (JSN) sekä Journalistin ohjeet. Näiden ohjeiden avulla media pyrkii rikosuutisoinnissaan käsittelemään rikostapauksia sekä niiden osapuolia asianmukaisesti. Journalistin ohjeiden mukaan henkilön tunnistamiseen johtavien tietojen käytössä tulisi olla pidättyväinen silloin, kun kyseessä on vasta rikosepäily tai syyte. Rikoksesta epäillyn syyllisyyteen tai syyttömyyteen ei myöskään tule ottaa kantaa ennen kuin tuomioistuin on antanut päätöksensä. (Journalistin ohjeet, 32 & 35.)

Suurimmat journalistiset mediat ovat Suomessa sitoutuneet JSN:n Journalistin ohjeisiin (2011), joista nousee esille neljä opinnäytetyöni kannalta olennaista kohtaa:

27. Yksityiselämään kuuluvia erityisen arkaluonteisia seikkoja voi julkaista vain asianomaisen suostumuksella tai jos niillä on poikkeuksellista yhteiskunnallista merkitystä. Yksityiselämän suoja on otettava huomioon myös kuvia käytettäessä.

31. Rikoksesta tuomitun nimen, kuvan tai muita tunnistetietoja voi julkaista, ellei se tuomitun asemaan tai tekoon nähden ole selvästi kohtuutonta. Alaikäisen tai syyntakeettomana tuomitun henkilöllisyyden paljastamisessa on oltava erityisen pidättyväinen.

32. Tunnistamiseen johtavien tietojen käytössä on syytä olla varovainen, kun kyse on vasta rikosepäilystä tai syytteestä.

35. Jos tutkintapyyntöä, syytteestä tai tuomiosta on julkaistu uutinen, asiaa on mahdollisuuksien mukaan seurattava loppuun saakka. Oikeudenkäynnin aikana ei pidä asiattomasti pyrkiä vaikuttamaan tuomioistuimen ratkaisuihin eikä ottaa ennakolta kantaa syyllisyyteen.

Suomalaisten journalistien kuvaillaan noudattavan niin sanottua tilanne-etiikkaa, jolla tarkoitetaan sitä, että toisinaan toimittaja voi olla hienotunteinen, kun taas toisinaan juttuja julkaistaan huolettomammin (Mäntylä 2004, 27). Journalistisen prosessin keskiössä on kehystäminen ja toimittajan työssä sillä tarkoitetaan sitä valintojen prosessia, jonka avulla valmis tuotos syntyy. Kehystämiseen voivat

kuulua muun muassa erilaiset kielelliset keinot, joiden avulla rakennetaan kuvaa todellisuudesta. Keinoja voivat olla esimerkiksi rajaaminen, kontekstin rakentaminen tai symbolien ja metaforien käyttö. Kehystäminen voi tapahtua myös rutiininomaisesti tiedostamatta. (Seppänen & Väliaverron 2012, 97–102.)

Tässä tapauksessa Sofia Belórf ja Niko Ranta-aho ovat jo entuudestaan julkisuudesta tuttuja henkilöitä, jonka perusteella uutisoinnissa voidaan tuoda esille esimerkiksi henkilöiden nimet sekä yksityiselämä. Tapaus on myös Suomen rikoshistorian mittakaavassa hyvin poikkeuksellinen, joten sillä on yhteiskunnallista merkitystä. Uutisoinnissa ei kuitenkaan tule ottaa kantaa epäiltyjen syyllisyyteen tai syyttömyyteen ennen kuin tuomioistuin on antanut ratkaisunsa.

5 JOURNALISMIN MURROS

5.1 Journalismi nykypäivänä

Mediamaisema kehittyy jatkuvasti, kun mediat mukautuvat mediakentän muutoksiin sekä lainaavat toimintatapoja, muotoja sekä sisältöjä toisiltaan (Seppänen & Väliverronen 2012, 54). Journalismin murroksesta puhuttaessa rinnalle on astunut käsite journalismin kriisistä. Mediakentällä tapahtuva kilpailu on kiristynyt entisestään uusien medioiden noustessa. Verkkomedioiden nousu on tehnyt uutisoinnista kustannustehokkaampaa, nopeampaa ja tavoittavampaa. Säilyttääkseen yleisösuhteensa, perinteiset mediat ovat joutuneet huomioimaan internetin tarjoamat uudet mahdollisuudet. (Väliverronen 2009, 13 & 21.)

Journalismin keskeinen tehtävä on ajankohtaisen ja kiinnostavan, mutta myös objektiivisen ja luotettavan tiedon välittäminen. Käsite journalismista puolueettomana tahona on yhä tärkeä osa journalismin uskottavuutta. Journalismin tutkijat ovat kuitenkin jo pitkään nostaneet esille journalistisen valikoinnin, muokkauksen ja kielellisen esittämisen erityistä luonnetta. Tätä todistavat suurta huomiota saaneet skandaalit, joissa on pohdittu journalistien uutistarinoiden totuudenmukaisuutta. Lukijat ovat alkaneet epäillä, ettei journalismi ehkä kerrokaan totuutta maailmasta. (Väliverronen 2009, 17–18.)

Journalismi on jatkuvassa liikkeessä, ja viime vuosien aikana toden ja valheen välinen raja on noussut keskeiseksi puheenaiheeksi journalismin kentällä. Valeuutiset ja totuudenjälkeinen aika ovat kumpikin osa suurta muutosten ketjua, ja ihmisten suhtautuminen asiantuntijuuteen sekä auktoriteetteihin on muuttunut. Näillä muutoksilla on sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia. (Lassila-Merisalo 2020, 89.) Käsite ”totuudenjälkeinen”, eli post-truth sai suurta huomiota marraskuussa 2016, kun Oxford Dictionaries teki siitä vuonna 2016 vuoden sanan. Vauhtia käsite sai brexit-äänestyksen ja Yhdysvaltain presidentinvaalien aikaan, kun alettiin pohtimaan, oliko totuudella enää merkitystä. (McIntyre 2021, 15.)

Totuudenjälkeinen on ikään kuin ideologista ylivaltaa, jossa pyritään vakuuttamaan lukija riippumatta siitä, ovatko asiaan liittyvät todisteet hyviä vai huonoja (McIntyre 2021, 25). Käsitteen käytön kasvuun on vaikuttanut myös sosiaalisen median ja verkkouutisoinnin kasvava rooli sekä tästä seurannut valeuutisten ongelma. Tutun ilmaisun ”älä usko kaikkea, minkä luet internetistä” merkitys korostuu nykypäivän mediayhteiskunnassa. (McIntyre 2021, 95.)

Nykyään on yhä vaikeampaa selvittää, onko lähde varteenotettava ja perustuvatko asiat todenmukaisuuteen vai ei. Lukija toki myös lukee ja uskoo herkemmin niitä uutisia, jotka istuvat yhteen hänen näkemystensä kanssa. (McIntyre 2021, 99 & 101.) Miten voimme enää olla varmoja siitä, mitkä tarinat ovat luotettavia? On tyypillistä, että yhteiskunnallisesti suurten ja kiinnostusta herättävien tapahtumien ympärille rakennetaan mediassa tarinaa. Katiska-vyyhti on Suomen rikoshistorian suurin huumerikostapaus, joka on saanut massiivista mediahuomiota viime vuosien aikana, ja vastaanottanut kritiikkiä rikolliselämän romantisoinnista. Vaikka journalismi on menossa viihteellisempään suuntaan, täytyy sen olla totuudenmukaista. Toimittajalla on myös vastuu kertoa selkeästi lukijalle, mikäli jutussa astutaan epätoden puolelle, jolloin puhutaan lukijasopimuksesta, eli siitä, että juttua lukiessa lukijalla täytyy olla mahdollisuus luottaa tiettyihin asioihin. (Lassila-Merisalo 2020, 92 & 107). Tästä syystä mielestäni on ammatillisesti tärkeää tutkia syvemmin, millaista tarinaa ja henkilökuva Katiska-vyyhdin henkilöiden ympärille rakennetaan.

6 RIKOSJOURNALISMIN YHTEISKUNNALLINEN ASEMA

6.1 Rikosjournalismin suosio

Tiedotusvälineet ovat kautta aikojen olleet kiinnostuneet rikoksien ja oikeudenkäyntien uutisoinnista. Rikosjournalismi on ollut yksi voimakkaimmin kasvaneista journalismin aloista aina 2000-luvulle tultaessa, jonka syynä voidaan pitää sitä, että rikokset myyvät hyvin. Rikosprosessit voivat myös olla pitkäkestoisia, mikä antaa mahdollisuuden uutisoida rikosjutusta pidemmällä aikavälillä. (Myllymäki 2021, 32–33.)

2000-lukua kuvaillaan tabloidikäräjien (tabloid justice) aikakaudeksi, joka ajoittuu aina vuodesta 1991 nykypäivään asti. 1990-luvun alussa media alkoi keskittää resurssejaan huomattavasti enemmän niin kutsuttuihin ”vuosisadan mediaoikeudenkäynteihin”. Tabloidikäräjille tyypillistä on kiinnittää huomiota sensaationhakuiseksi henkilöön tai rikoksen yksityiskohtiin. Rikos- ja oikeusuutisoinnista on tullut viihdettä sen sijaan, että se keskittyisi yleisön sivistämiseen ja puhtaaseen tiedonvälitykseen. Eri tekstilajityyppejä sekoittavassa mediakentässä fiktiiviset rikossisällöt ovat kulkeneet kohti tarinallista journalismia. (Noppari & Raittila & Männikkö 2015, 11–12.)

Internetvälitteinen huumekauppa on saanut viime vuosina suurta mediahuomiota. Katiska-vyyhdistä poikkeuksellisen teki se, että epäiltyjen joukossa oli niin rikollisliigojen johtajia kuin poliiseja ja julkisuuden henkilöitä. Vaikka suomalaista valtamediaa voidaan lähtökohtaisesti pitää puolueettomana tahona, on median rakentama mielikuva huumekaupasta kuitenkin saanut värikynää. Uutisartikkelit ovat usein sensaatiohakuisia etenkin, jos huumausainerikoksiin liittyvät henkilöt ovat julkisuuden henkilöitä. (Räisänen 2020, 4.)

Vuonna 2016 julkaistussa Helsingin hovioikeuspiirin laatuhankkeessa on pohdittu mediahuomiota lisääviä tekijöitä. Tuomioistuimen mukaan on todettu, että

kiinnostusta herättävät jutut, joista on uutisoitu jo ennen oikeudenkäyntiä, rikoksen tapahduttua tai esitutinnan aikana. Etenkin yhteiskunnallisesti merkittävät jutut, kuten virkarikosasiat, henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset, vakavat talous- tai omaisuusrikokset sekä erittäin vakavat huumausainerikokset saavat mediahuomiota. Laajat kokonaisuudet tai pitkäkestoiset oikeuskäsittelyt saavat usein palstatilaa. Laatuhankkeen mukaan mediahuomiota lisäävä tekijä voi myös olla se, että asianosaisena on jo julkisuudesta ennestään tuttu henkilö. (Helsingin hovioikeuspiirin laatuhanke 2016, 9.) Kriteerit uutiskynnyksen ylittämiseksi eivät ole yksiselitteisiä ja siihen vaikuttavat myös toimituskäytäntöön liittyvät seikat sekä journalistin ja toimituksen arvot ja säännöt. Medialla on vapaus valita, mistä uutisoi, eikä journalistiseen vapauteen voi puuttua, mikäli journalismin periaatteita noudatetaan. (Myllymäki 2021, 34–35.)

6.2 Rikosjournalismi viihteellistyneessä mediaympäristössä

Median viihteellistyminen yhdistetään myös rikos- ja oikeusjournalismiin. Uutiset ovat tunnepitoisia ja uhrikeskeisiä, ja rikostapauksia seurataan entistä pidempiä aikoja. Suomessa viihteellistyminen ei kuitenkaan näy samassa mittakaavassa kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa tai Iso-Britanniassa, jonka voidaan perustella selittyvän Suomen lainsäädännöllä sekä median vastuuseen ja arvoihin liittyvillä standardeilla. Objektivisuus-sana on vasta viime vuosina otettu uudelleen tarkasteluun. Objektivisuuden sijaan avoimuutta on pidetty uskottavuuden ja luotettavuuden kriteerinä. Tällä voidaan viitata esimerkiksi toimittajan avoimuuteen omista lähtökohdistaan, journalistisen työprosessin avoimuuteen tai yleisön mahdollisuuksiin vaikuttaa journalistiseen työprosessiin ja journalististen sisältöjen kommentointiin. (Noppari & Raittila & Männikkö 2015, 9.)

Journalismin viihteellistymisessä nousevat esille esimerkiksi ihmisten yksityiselämä, skandaalit ja dramaattinen tyyli. Rikosjournalismissa viihteellistyminen esiintyy siten, että rikosten kuvailun ja viranomaisten haastatteluiden ohelle on tullut rikosten synnyttämistä reaktioista ja tunteista uutisointi. Mediakentän viihteellistyessä lukijoiden kiinnostus rikosuutisointia

kohtaan kasvaa. (Noppiari & Raittila & Männikkö 2015, 9.) Yhtenä syynä rikosuutisten määrän nousuun voidaan pitää viranomaisten tiedottamisen läpinäkyvyyttä. Poliisi tarjoaa entistä enemmän rikostietoa sekä käyttää sosiaalista mediaa omassa tiedottamisessaan. (Noppiari & Raittila & Männikkö 2015, 10.)

Rikosuutiset myös myyvät hyvin. Ne tarjoavat kosketuspinnan laajoihin yleisöryhmiin ja tuovat mahdollisuuden kokea suuria tunteita yhdessä, jolloin tiedon tarjoamisen lisäksi tyypillistä on yhteisten tunnekokemusten mahdollistaminen. Rikosuutisoinnista on helppoa tehdä tunteita herättävää, sillä rikostapausten keskiössä ovat todelliset ihmiset. Rikostoimittajat ovat myös huomanneet, että 2000-luvun kuluessa rikos- ja oikeusjutut ovat kasvaneet henkilölähtöisemmiksi, ja jutuissa puhuvat uhrien ja rikosten tekijöiden lisäksi esimerkiksi omaiset ja lähipiiri. Rikostapauksista rakennetaan entistä enemmän jatkokertomuksia ja kaivetaan esiin yksityiskohtia. (Noppiari & Raittila & Männikkö 2015, 10.)

Rikos- ja oikeusuutiset eivät kuitenkaan ole pelkkää kaupallista sensaationaalisuutta, vaan kyse on myös lainkäytön seurannasta, joka on yhteiskunnallisen vallankäytön ydintä. Journalismi siis myös toteuttaa keskeistä tehtävää kirjoittaessaan rikos- ja oikeusuutisia. (Noppiari & Raittila & Männikkö 2015, 11.)

6.3 Naisrikollisen asema mediassa

Jo yli 20 vuoden ajan tutkimuksissa on tarkasteltu sukupuolen vaikutusta rikosuutisointiin. Media jaottelee usein toimijat *meihin* ja *niihin toisiin*, ja rikolliset määritelläänkin mediassa tyypillisesti *niiksi toisiksi*, ja esitetään mahdollisimman normaalista poikkeavina. Etenkin rikosjournalismissa vastakohtaisuuksille rakentuvien kategorioiden on todettu olevan vahvoja, sillä rikokset ja oikeudenkäynnit sisältävät jo itsessään vahvan moraalisen ulottuvuuden, ja asioita tarkastellaan usein oikean ja väärän tai hyvän ja pahan vastakkainasettelulla. Sukupuoli on yksi tällainen kategoria, jossa mies ja nainen

määritellään toistensa vastakohtina, ja heihin liitetään määreitä, joita pidetään maskuliinisina tai feminiinisinä. (Noppiari & Raittila & Männikkö 2015, 99–102.)

Tulokset kertovat, että perinteiset käsitykset sukupuolista sekä niihin yhdistetyistä ominaisuuksista vaikuttavat edelleen uutisteksteissä. Naisiin ja miehiin suhtaudutaan mediassa eri tavoin, oli kyseessä sitten uhri tai tekijä. Naisrikollista kohtaa mediassa niin kutsuttu ”*miehinen katse*” (male gaze), jolla tarkoitetaan sitä, että nainen tuodaan mediassa esille heteroseksuaalisen miehen katseen kautta. Tällöin huomio kiinnittyy naisen ulkonäköön ja fyysisten ominaisuuksien esille tuomiseen, ja niiden tarkastelusta voi tulla keskeisempää kuin itse rikostapauksesta. (Noppiari & Raittila & Männikkö 2015, 99–102.)

Toimittajat nähdään usein arvioiltaan liberaaleina. Tästä huolimatta tapa puhua sukupuolista ei välttämättä ole muuta yhteiskuntaa edistyksellisempää, sillä sukupuolittuneet roolit juurtuvat syväälle. Värikkäimmät naisia alistavat jutut aiheuttavat kritiikkiä nopeasti, mutta yleinen tapa tarkastella naisia mediassa on edelleen hyvin objektinomaista. Olennaisimpana naisissa nähdään heidän ulkonäkönsä, ja heidän toimintansa toissijaisena. Mediat kiinnittävät naisten kohdalla huomiota esimerkiksi heidän ulkonäkönsä ja tapaan pukeutua. (Kukkala & Purokuru 2016, 197–199.)

Anna Asplundin (2021) opinnäytetyö käsittelee naisvankien lehti uutisointia. Opinnäytetyön tekijä nostaa tutkimuksessaan esille, että rikollisen maailman voi mieltää miehiseksi maailmaksi, sillä miehet tekevät huomattavasti enemmän rikoksia kuin naiset. Nainen määritellään usein miehen kautta, vaikka artikkeleissa puhuttaisiinkin naisista. Artikkeleista löydetyt pääkehukset olivat muun muassa nainen uhrina sekä nainen kuvattuna mieheen nähden. (Asplund 2021, 27 & 30.)

Naistutkimuksissa on todettu, että nainen esitetään usein enemmän objektina, kun taas mies subjektina, mikä ilmeni naisrikollisten uhrikokemuksen korostamisena. Kun naisrikollisesta tehdään uhri, hänet asetetaan perinteiseen objektin, eli kohteen rooliin. Nainen usein asetetaan miesrikollisen viereen

feminiinisenä objektiivina pönkittämään miehen maskuliinisuutta ja toimijuutta.
(Asplund 2021, 31–32.)

7 TARINALLINEN JOURNALISMI

Tarinaa voidaan rakentaa esimerkiksi kertomalla rikollisen taloudellisesta asemasta, perhetaustasta, rankasta lapsuudesta, kaksoiselämän ylläpitämisen vaikeuksista tai halusta jättää rikollinen elämä taakseen. Myös Niko Ranta-ahoa ja Sofia Belórfia käsittelevästä uutisoinnista voi erotella selkeitä tarinallistamisen keinoja. Jutuissa käsitellään vahvasti heidän elämäänsä, taloudellista statusta, perhe- ja parisuhteita sekä heidän ajatuksiaan niin rikosprosessin aikana kuin sen jälkeen.

7.1 Tarinallisen journalismin nousu

Ympäri maailmaa ja eri aikakausilla on esiintynyt monenlaisia narratiivisen ei-fiktio- ilmentymiä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa 1960-luvulla noussut *New Journalism* -suuntaus hyödynsi suuresti kerronnallisia vapauksia. Euroopassa narratiivista ei-fiktiota on esiintynyt reportaaseissa, joissa on tuotu runsaasti esille yhteiskunnallista näkökulmaa. (Lassila-Merisalo 2020, 95.) Suomessa toimittajat voidaan erottaa kolmeen eri sukupolveen, joilla kaikilla esiintyy tiettyjä ammatillisia ominaispiirteitä. Toimittajasukupolvia ovat *korkean modernin* journalistit 1960-luvun lopulta, *notkistuvan modernin* journalistit 1980-luvulta sekä *notkean modernin* journalistit 1990-luvulta. Journalismin kriittisyys sekä riippumattomuus ovat tärkeitä kriteereitä kullekin toimittajasukupolvelle. Tarinan rakentaminen ja dramatisointi korostuvat kuitenkin jo notkistuvan modernin journalisteilla, ja etenkin nuorimpaan ryhmään kuuluvien ominaispiirteisiin kuuluu tahto tuottaa kiinnostavia ja värikkäitä juttuja. (Reunanen & Koljonen 2014, 15.)

Journalismin tulkitsevuuden kasvu mielletään usein journalismin rappeutumisena sensaatiohakuiseksi ja totuutta vääristeleväksi viihteeksi medioiden kilpailun kiristyessä. Toisaalta kasvu voidaan nähdä medioiden kehityksenä kohti itsenäistä ja kriittistä toimijuutta. Journalismi on 2000-luvun aikana etsinyt uusia ilmaisukeinoja sekä tapoja toimia yhdessä yleisönsä kanssa. Toimittajat ovat

esimerkiksi itse yhä useammin asiantuntijan roolissa, ulkopuolisten asiantuntijoiden sijaan. (Reunanen & Koljonen 2014, 18–19.)

7.2 Tarinallisen journalismin keinot

Tarinallinen journalismi ottaa viitteitä fiktion lajityypeistä. Useimmat näistä viitteistä ovat yleisiä, kaikissa tekstilajeissa käytettyjä kirjoittamistekniikoita. Kuitenkin mitä monipuolisemmin erilaisia kerrontataktiikoita käytetään, sitä lähemmäs kuljemme rajaa toden ja epätoden välillä. Tarinallinen journalismi voi päällisin puolin vaikuttaa fiktion lajityypiltä, mutta on kuitenkin sisällöltään faktaa. Journalistinen teksti, mukaan lukien tarinallinen journalismi, ei saa kääntyä epätoden puolelle. (Lassila-Merisalo 2020, 92 & 95.)

Tarinallisen journalismin usein ajatellaankin olevan objektiivisen journalismin vastakohta. Perinteinen uutisjuttu esittää itsensä totuutena ja antaa lukijalle melko vähän mahdollisuuksia kyseenalaistaa itseään ja lukemaansa. Tarinallinen juttu vastaavasti usein korostaa olevansa yksi monista todellisuuden tulkinnoista ja avaa täten lukijalle mahdollisuuksia myös toisiin tulkintoihin. Näin ollen tarinallisen journalismin voidaan ajatella olevan jopa rehellisempi todellisuutta kohtaan. (Lassila-Merisalo 2020, 96.)

Tarinat ovat työkalu, jolla journalismissa annetaan faktoille merkityksiä. Tarinat eivät synny pelkkien faktojen perusteella, vaan niitä valitaan sen perusteella, miten ne sopivat tiettyyn tarinaan. Kerrottavan tarinan valitseminen onkin yksi suurimpia journalistisia päätöksiä, sillä tarinan logiikka sulkee sen ulkopuolelle asioita, jotka voivat vaikuttaa asian tulkintaa. Ilmaisukeinojen analyysissä voidaan keskittyä esimerkiksi yleistämiseen, dramatisointiin, faktuaalistamiseen ja tarinan rakentamiseen. (Noppi & Raittila & Männikkö 2015, 31 & 33.)

Rikostapausten käsittelyyn liittyy usein jatkokertomuksenomaisuus. Esimerkiksi verkkouutisissa viitataan tai linkitetään aikaisempiin juttuihin. Viittaaminen aiheeseen liittyvään aikaisempaan uutisointiin lisää jutun uutisarvoa, sillä tällä osoitetaan, että aihe on esillä ja kiinnostava. Tarina rakentuu esimerkiksi sanavalinnoista, muista verbaalisista keinoista sekä toimittajan roolista

kehystäjänä ja kontekstojana. Sanavalintojen avulla voidaan tietoisesti tai tiedostamatta arvottaa esitettäviä asioita. Etenkin otsikot sekä argumentaatorakenne ohjaavat jutun tulkintaa, ja jutusta voidaan rakentaa mielikuvaa erilaisilla vertailuasetelmilla ja vihjailuilla. (Noppiari & Raittila & Männikkö 2015, 34.)

Toimittaja rakentaa jutun, jonka vuoksi nämä edellä mainitut ilmaisukeinot ovat osa journalistin tapaa kehystää aihetta. Tärkeimpiä kehystämisen keinoja ovat otsikointi, kärki tai esimerkiksi voimakas kuva. Kehyminen prosessina on rutiininomaista ja olennainen osa toimittajan työtä, ja sen kautta lukijalle avautuvat merkitykset voivat olla jutun kirjoittajalle myös tahattomia. Tarinallisuudelle on luonnollista, että joitakin seikkoja halutaan korostaa ja toisia häivyttää. (Noppiari & Raittila & Männikkö 2015, 36.)

8 METODOLOGIA

Diskurssianalyysissä keskiössä ei ole yksilö, vaan kulttuuriset merkitykset ja erilaiset sosiaaliset käytännöt. Diskurssianalyttisen tutkimuksen voi hahmottaa ikään kuin kolmiona, joka muodostuu *merkityksistä*, *kommunikatiivisuudesta* ja *kulttuurisuudesta*. Olennaista diskurssianalyysissä on, että siinä hyödynnetään näitä kaikkia kolmea osa-aluetta. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 267.)

Kielen avulla tuotetaan erilaisia tarkoituksellisia ja tahattomia funktioita, eli niitä kaikkia mahdollisia seurauksia, joita kielenkäytöllä voi olla. Merkityssysteemejä ja kielenkäytön tilannekohtaisia funktioita tutkittaessa diskurssianalyysiä tekevä tukeutuu vahvasti tutkimusaineistoon ja sen yksityiskohtaiseen tarkasteluun. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 51–52.) Kielenkäyttö voi myös asettua konkreettisen tapahtumatilanteen ulkopuolelle. Tällöin kielenkäyttöä voidaan analysoida *kulttuurisen kontekstin* käsitteen avulla, jolloin aineistosta pyritään hahmottamaan kohtia, joiden tulkinta vaatii tutkijalta myös omien kulttuuristen tapojen, yhteiskunnallisen ilmapiriin sekä stereotyyppien tunnistamista. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 39.)

8.1 Diskurssianalyysin teoriat

Diskurssianalyysissä ei ole kyse tieteestä, vaan faktat nähdään sosiaalisesti tuotettuina. Tästä huolimatta tutkijan on esitettävä tutkimustuloksilleen todistusaineistoa. Diskurssianalyysissä ei rajoituta spekulointiin, vaan keskiössä ovat aineiston pohjalta tehdyt analysoinnit ja tulkinnat kielenkäytöstä. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 446.) Kyseessä ei siis ole selkeärajainen tutkimusmenetelmä, vaan pikemminkin teoreettinen viitekehys, joka sallii erilaisia tulkintoja ja menetelmiä. Viitekehys rakentuu erilaisista teoreettisista lähtökohdista, joiden avulla tarkastellaan kielenkäytön sosiaalista todellisuutta, rinnakkaisten ja keskenään kilpailevien merkityssysteemien olemassaoloa, merkityksellisen toiminnan kontekstisidonnaisuutta, toimijoiden kiinnittymistä

merkityssysteemeihin sekä kielenkäytön seurauksia. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 25–26.)

Kielenkäyttö voidaan nähdä todellisuuden kuvana tai todellisuuden rakentamisena. Todellisuuden rakentamisen näkökulmaa nimitetään usein *sosiaaliseksi konstruktionismiksi*, jossa kielenkäyttöä tarkastellaan osana todellisuutta. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 17.) Diskurssianalyyssissä hyödynnetään konstruktionismin näkökulmaa. Diskurssianalyysi siis määrittellään sellaiseksi kielenkäytön ja merkityssuhteiden tutkimukseksi, jossa keskeistä on analysoida, miten sosiaalista todellisuutta rakennetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 17.)

8.2 Diskurssit

Kielenkäytön vaihtelevuutta voidaan tarkastella diskurssien, eli merkityssysteemien avulla. Yksikään ilmaisu ei lähtökohtaisesti ole yksiselitteinen, sillä se saattaa liittyä eri tilanteissa eri merkityssysteemeihin ja kielenkäytön seurauksiin. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 52.) Diskurssianalyyssissä sosiaalinen todellisuus nähdään moniulotteisena, useiden rinnakkaisten tai keskenään kilpailevien systeemien joukkona. Nämä systeemit merkityksellistävät maailmaa, sen prosesseja ja suhteita monin tavoin. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 32–33.) Suurin osa sosiaalisesta vuorovaikutuksesta ja merkityksellistämisestä tehdään sanallisen viestinnän keinoin. Merkityssysteemejä voidaan kuitenkin tulkita sanojen ja lauseiden lisäksi myös ei-sanallisten tekojen kautta. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 34.)

Diskurssit eivät ole analyysin raakamateriaalia, vaan tutkijan oman tulkinnan tulosta. Aineiston raakamateriaali voi muodostua esimerkiksi artikkeleista. Tekstin analysoinnissa on tyypillistä se, etteivät tekstit ole yksiselitteisiä, jolloin ne tarjoavat mahdollisuuden erilaisille tulkinnoille ja näkökulmille. Tästä syystä merkityssysteemien analyysissä on pohjimmiltaan kyse tutkijan ja aineiston välisen vuoropuhelun synnyttämistä perustelluista tulkinnoista. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 35.)

8.3 Retoriset keinot

Argumentaatiolle voidaan tuoda lisää painoarvoa erilaisilla retorisilla keinoilla. Keinot voivat keskittyä *väitteen esittäjään* tai *esitettyyn argumenttiin*. Argumentin esittäjään kohdistuvilla retorisilla keinoilla voidaan esimerkiksi lisätä luottamusta ja kannatusta, jotta väite on henkilön kertomana vakuuttavampi. Esitettyyn argumenttiin kohdistuvilla keinoilla voidaan vahvistaa ajettavaa asiaa, jotta se saadaan näyttämään todenmukaiselta ja kannatettavalta. Nämä molemmat näkökulmat kietoutuvat usein toisiinsa. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 344.)

Yksi lukuisista retorisista keinoista on *metafora*. Kun jotakin asiaa kuvataan käsitteillä, jotka eivät vastaa sen kirjaimellista määritelmää, puhutaan metaforasta. Eräs tapa määritellä metafora on sanoa, että se on vertaus ilman kuin-sanaa. Se tekee jonkin asian ymmärrettäväksi liittämällä siihen merkityksiä jostakin jo aiemmin tutuksi tulleesta. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 360.)

Myös ääri-ilmaisujen avulla voidaan lisätä painoarvoa väitteen esittäjälle tai esitetyle väitteelle. Ääri-ilmaisujen avulla voidaan joko vahvistaa tai häivyttää kohteen ominaisuuksia sekä pyrkiä oikeuttamaan omaa toimintaa. Jos henkilö on esimerkiksi syytettynä häntä kohtaan uhkaavasti käyttäytyneen henkilön vahingoittamisesta, hän voi puolustaa itseään sanomalla, että jokainen, siinä tilanteessa oleva ihminen olisi toiminut samoin. Käyttämällä ääri-ilmaisua hän normalisoi teon. Ääri-ilmaisuja voivat olla esimerkiksi ilmaisut *joka kerta, ei koskaan, ei todellakaan, täysin, ikuisesti, täydellisesti* ja *aina*. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 362–363.)

9 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä tutkimuksessa tarkastelen, miten Ilta-Sanomien ja Helsingin Sanomien verkkouutisointi rakentaa henkilökuvaa Sofia Belórfista ja Niko Ranta-ahosta rikosprosessin aikana. Lisäksi nostan esille tulkintoja siitä, millaista asetelmaa naisen ja miehen välille rakennetaan. En oleta, että journalismi ottaa tietoisesti kantaa esimerkiksi syytettyjen syyllisyyteen, vaan tavoitteena on diskurssianalyysin avulla tuoda esille jutuista syntyviä tulkintoja ja oivalluksia.

Kiinnitän analyysissä huomiota välittömiin ja välillisiin tulkintoihin, sanavalintoihin ja argumentaatorakenteisiin. Tekstin tulkinnassa ei rajoituta pelkästään informaation sisältöön, eli siihen *mitä* sanotaan, vaan kiinnitän erityistä huomiota ilmaisutapaan, eli siihen *miten* asiat sanotaan sekä millaisia merkityssuhteita teksteissä luodaan. Keskityn analyysissä puhtaasti tekstin analyysiin, enkä ota huomioon kuvitusta. Aineisto on kerätty 18.7.2019–9.7.2021 väliseltä ajalta Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien verkkomediasta, ja koostuu 39 Ilta-Sanomien sekä 16 Helsingin Sanomien tekstistä.

Niko Ranta-ahoa ja Sofia Belórfia käsittelevästä verkkouutisoinnista on rikosprosessin ajalta havaittavissa useita diskursseja, jotka kukin rakentavat identiteettejä, valtasuhteita ja representaatiota henkilöiden välisestä suhteesta sekä luovat merkityksiä henkilöistä toimijoina. Erottelen aineistosta viisi diskurssia, jotka ovat *uhridiskurssi*, *aktiividiskurssi*, *statusdiskurssi*, *objektidiskurssi* ja *laiminlyöntidiskurssi*.

9.1 Uhidiskurssi

Uutisoinnissa nousee esille molempiin henkilöihin kohdistuvaa uhridiskurssia. Haastattelulausuntoja analysoitaessa on olennaista huomioida, että puolustusasianajajalla on agenda. Asianajajan tehtävänä on osoittaa syytetyn syyttömyys ja täten rakentaa syytetystä uhria. Tällöin tutkimuksen kritiikki ei kohdistu toimittajaan, vaan tarkoituksena on puhtaasti tulkita aineistossa esiintyviä sanavalintoja sekä niistä muodostuvia merkityssuhteita.

Lauseiden ja sanavalintojen kautta rakennetaan mielikuvaa vähemmän syyllisistä henkilöistä, vaikka heitä syytetään kovan luokan rikoksista. Naisosapuolen osuus rikoksiin verhoillaan tietämättömyydellä ja hyväuskoisuudella. Uutisoinnissa nostetaan esille muun muassa sitä, että rikokset tulivat naiselle täytenä yllätyksenä, eikä nainen varmasti olisi ollut miehen kanssa, jos olisi tiennyt rikollistoiminnasta. Hän ei myöskään sanomansa mukaan ole tiennyt, että hänen saamansa lahjat olisivat kustannettu rikoksista saaduilla rahoilla. Lisäksi korostetaan, että koska mies tulee hyvätuloisesta suvusta, ei nainen olisi osannut olettaa, että mies kustantaa parin yhteistä elämää rikoksista saaduilla tuloilla. Naisen kuvaillaan olevan tilanteen vuoksi pois tolaltaan ja voivan huonosti. Naisen asianajaja myös korostaa naisen syyttömyyttä.

Asianajaja Paul Perovuo: "Eihän hän voinut tietää, että hyvän suvun vesaa epäiltäisiin mistään tällaisesta." (Ilta-Sanomat 19.7.2019)

Asianajaja Paul Perovuo: "Hän on syytön. Jos ajattelee, että on suhteessa miehen kanssa ja asuu hänen kanssaan, eikä ole kodin ulkopuolella töissä vaan hoitaa kotia ja mies elättää sinut. Niin mikäs rikos se on." (Ilta-Sanomat 19.7.2019)

Asianajaja Paul Perovuo: "Nyt hän on päässyt parempaan kuosiin, mutta kyllä hän huonosti voi. Kun koppiin laitetaan, eihän se hyvältä tunnu." (Ilta-Sanomat 19.7.2019)

"Sen verran voin kommentoida, että muutan yksin uuteen kotiin. Rikollisuus on yksinkertaisesti asia, jota en voi hyväksyä, vaikka olen ollut todella rakastunut. Päätös tulee varmasti olemaan helpotus molemmille, Belórf kertoo MTV:lle." (Ilta-Sanomat 28.4.2020)

"Viimeiset sanat avopuolisolleni olivat: Mitä vittua, Niko? Belórf kertoi Seiskalle." (Ilta-Sanomat 28.4.2020)

Teksteissä käytetään ääri-ilmaisuja, kuten *eihän* ja *niin mikäs*, joiden avulla ajettulle asialle annetaan lisää painoarvoa sekä herätetään samaistuttavuutta. *Jos ajattelee* -ilmaus suunnataan tietyllä tapaa myös lukijalle: jos asettaisit itsesi hänen kenkiinsä, niin varmasti tuntisit samoin. Miehestä käytetään termiä *vesa*, eli perillinen, joka on helposti lähestyttävämpi ja maallisempi vertaus kuin perillinen. Termillä *koppi*, eli vankilan selli, luodaan mielikuvaa ankeasta, ahtaasta ja epämiellyttävästä paikasta.

Teksteissä esiintyy paljon tunnetilojen kuvausta, kuten *eihän se hyvältä tunnu*, *voi huonosti* ja *on päässyt parempaan kuosiin*, jonka kautta herätetään

samaistuttavuutta ja sympatiaa henkilön olotilaa kohtaan. Teksteissä hyödynnetään myös paljon asianajajien suoria sitaatteja tukemaan väitteitä. Asianajaja on luonnollisesti velvoitettu toimimaan hyvän asianajajatavan mukaisesti, ja lakia voidaan lähtökohtaisesti pitää auktoriteettisena tahona. Asianajajien suorien sitaattien voidaan ajatella tuovan uskottavuutta tarinalle yleisön silmissä. Asianajaja toimii myös puheyhteytenä tutkintavankeudessa istuvan epäillyn ja yleisön välillä, mikä lisää asianajajien kommenttien painoarvoa ja kiinnostavuutta.

Mies tuodaan uutisoinnissa esille yhteistyöhaluisena ja hyvätapaisena ihmisenä. Mies on kritisoinut poliisivankilan huonoja oloja, ja sitä, ettei hän ole saanut tarpeeksi mukavuuksia. Samalla häntä kuvaillaan pelokkaaksi ja säikkyväksi. Mies kiistää pitkään häntä kohtaan nostetut syytteet, mutta lopulta tunnustaa rikoksensa. Tunnustuksensa jälkeen mies korostaa, kuinka hän on helpottunut, ja että hän on ollut *paineisessa tilanteessa* jo pitkään, eikä ole päässyt näkemään läheisiään. Mies kertoo haluavansa lopettaa rikollisen toiminnan. Tämä kaikki voidaan tulkita sympatian ja hyväksynnän hakemisena omille teoille.

Päästyään tutkintavankeudesta miehen kuvailtiin *rynnineen oitis* halaamaan siskojaan. Tämä ilmaus herättää empatiaa perheen jälleennäkemistä kohtaan. Ilta-Sanomien 17.6.2020 julkaistussa artikkelissa mies kertoo aikovansa tehdä neljä asiaa: mennä suihkuun ilman sandaaleja, Kämpiin lohikeitolle, parturiin ja hierojalle. Tästä tulee sellainen mielikuva, että mies ansaitsisi hemmottelua rankkojen kuukausien jälkeen vankeudessa. Mies ei ole päässyt tekemään meille kansalaisille arkisia asioita, mikä herättää sympatiaa miestä kohtaan. Heinäkuussa 2021 uutisoitiin siitä, kuinka Helsingin käräjäoikeus tuomitsi Niko Ranta-ahon kahden vuoden lisävankeuteen Katiska 2 -huumejutusta. Syyttäjät olivat vaatineet miehelle jopa 13 vuotta lisävankeutta. Uutisoinnissa kuvailtiin, kuinka miehen *pahimmat pelot* eivät käyneet toteen. Tämä on mielestäni selkeää uhrikuvan rakentamista, kuin hän ei itse olisi syypää siihen, miten hänelle lopulta käy.

"Tunnustuksensa syyksi hän kertoi päätöksen lopettaa rikollinen elämä ja läheisten sotkeminen rikoksiin." (Ilta-Sanomien 23.9.2020)

"Puhelussa Ranta-aho kertoo stressaavansa ja säpsähtävänsä jokaisesta auton äänestä." (Ilta-Sanomat 9.2.2020)

Asianajaja Elisabeth Vuorenhela: "Hän on ollut yhteistyöhaluinen. Hänhän on oikein hyvätapainen ihminen, ja on vastannut kysymyksiin." (Ilta-Sanomat 2.8.2019)

Asianajaja Hannu Kaitaluoma: "Totta kai hän haluaisi jo päästä pois Pasilan poliisivankilasta. On ollut vähän sillä tavalla, että hän ei ole esimerkiksi saanut telkkaria sinne ja näin." (Ilta-Sanomat 2.8.2019)

Asianajaja Hannu Kaitaluoma: "Siihen nähden, että hän on päivät melkein kokonaan eristettynä ja saa tavata vain lähinnä muutamaa vartijaa vankilassa, niin siihen nähden hän on yllättävän hyvin pysynyt kasassa." (Ilta-Sanomat 30.1.2020)

"Katiska 2:n alkutahdit soitettiin runsas vuosi sitten kesäkuussa 2020." (Ilta-Sanomat 8.7.2021)

"33-vuotiaan Niko Ranta-ahon pahimmat pelot eivät käyneet toteen niin sanotussa Katiska 2 -huumejutussa." (Ilta-Sanomat 9.7.2021)

Mieheen kohdistuvassa uutisoinnissa on havaittavissa metaforien ja ääri-ilmaisujen käyttöä. Miehen vankilaoloja kuvatessa käytetään termiä *virua*, joka on synonyymi esimerkiksi sanoille riutua ja kitua. Termiä käyttämällä annetaan mielikuva epäinhimillisistä oloista. Ääri-ilmaisu *totta kai* on myös tapa tuoda painoarvoa puhutulle asialle. Ilmaisu *hänhän on hyvätapainen ihminen* rakentaa sellaisen käsityksen kuin olisi yleisessä tiedossa, että mies on kuvaillun mukainen ihminen. Metafora *alkutahdit soitettiin*, yhdistyy johonkin riemastuttavaan ja ylevään.

Naisesta kirjoitetaan, että kaiken hänen kokemansa jälkeen hän on kuin uusi ihminen, kokenut valaistumisen ja voimaantunut, ja tällä tavalla hänestä luodaan kuva kovia kokeneesta naisesta. Tämä voidaan tulkita tietynlaisen uhrikokemuksen tunteen välittämisenä. Ranta-ahon yllätystunnustuksen jälkeen Sofia Belórf kommentoi, ettei mikään enää hetkauta häntä, ja toivoo, että oikeudenkäynti saadaan nyt päätökseen nopeammin. Hän kuvailee, että olisi voinut järkyttyä tai alkaa tunteikkaaksi, mutta sen sijaan hän oli helpottunut. Hänen reaktiostaan kumpuaa uupunut sävy ja mielipaha siitä, että hän on joutunut tällaisen rikosprosessin keskelle. Teksteissä välitetään käsitys siitä, että tilanne on tuonut myös hyvää, ja hänen kommenttinsa rakentavat tietynlaista haasteiden kautta voittoon -asetelmaa.

”Tiesin, ettei elämä kaadu ja loppu tähän. Tietysti se oli henkisesti rankkaa, mutta nyt olen vahvempi ihminen, eikä niin moni asia enää varmaan säikäytä.” (Ilta-Sanomat 27.11.2019)

”Jotenkin hullulla tavalla mikään ei enää yllätä minua. Tuokin oli sellainen, että olisin voinut mennä johonkin sokkiin tai alkaa itkeä, mutta minulla tuli yhtäkkiä vain helpotus. Jospa tämä prosessi ainakin lyhenisi ja lisäisi toivoa, että tämä hänen oma selvittämisenä toisi helpotusta myös siihen hänen tuomioonsa”, Belórf sanoi.” (Helsingin Sanomat 25.3.2020)

”Miss Helsinki -kisasta julkisuuteen ponnahtanut Belórf on lisännyt kuvan yhteyteen aihetunnisteen #iwillsurvive eli *minä selviän*.” (Ilta-Sanomat 6.2.2020)

Mieheltä kysytään, että onko hän mielestään antanut huonoa esimerkkiä esimerkiksi nuorille, kun on esitellyt sosiaalisessa mediassa ylellistä elämäntapaansa, jonka taustalla tiedetään nyt kuitenkin olleen huumebisnes. Mies kertoo katuvansa vääristyneen mielikuvan antamista, ja toivoo, etteivät nuoret ottaisi hänestä mallia. Älkää tehkö, kuten minä tein -tyyppisen puheen voi tulkita halulla näyttää hyvää esimerkkiä ja kantaa vastuu omista teoistaan sekä välittää tunne siitä, että hän tiedostaa toimineensa väärin.

”Kyllä. Koen [vastuuta]. Ja tulen viimeisessä *Katiska*-jaksossa kertomaan erittäin syvällisesti, mitä tämä kaikki tulee aiheuttamaan minulle ja miten tämä tulee vaikuttamaan tulevaisuuteeni. Ja toivon, että pystyn antamaan heille esimerkin, että he [nuoret] eivät toimisi niin kuin minä.” (Ilta-Sanomat 13.8.2020)

9.2 Aktiividiskurssi

Rikosprosessin alussa molempia henkilöitä kohtaan nostetaan syytteet. Tässä vaiheessa Sofia Belórf on vielä Niko Ranta-ahoa tunnetumpi julkisuuden henkilö. Artikkeleissa syyttävä sormi kohdistuu lähinnä naista ja hänen rikossyytteitään kohtaan, ja mies mainitaan ohi menneen naisen *avopuolisona*, *liikemiehenä* tai *rakkaana*. Otsikoissa kerrotaan, että molempia henkilöitä epäillään rikoksista, mutta uutisoinnissa keskitytään lähinnä tuomaan esille naisen osallisuutta suuressa huumerikostapauksessa sekä kaivetaan tietoa hänen yksityiselämästään. Naisen henkilökuva rakentaminen alkaa siis jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Tämän voi tulkita johtuvan siitä, että nainen on julkisuudessa jo entuudestaan tunnetumpi henkilö, ja julkisuuden henkilöiden tekemät rikokset yleisesti ottaen kiinnostavat yleisöä.

"Fitness-kaunotar Sofia Belórfia ja tämän Niko-avopuolisoa esitetään vangittavaksi – epäillään törkeistä huume- ja talousrikoksista." (Ilta-Sanomat 18.7.2019)

"Onko Sofia Belorfiin kytkeytynyt tapaus Suomen historian laajin huumerikos?" (Ilta-Sanomat 26.7.2019)

"Belórf on syytettynä Suomen kaikkien aikojen laajimmassa huumerikosjutussa eli niin kutsutussa Katiska-jutussa." (Ilta-Sanomat 6.2.2020)

"30-vuotias Belórf on pariskunnasta tunnetumpi. Ylivieskalainen tummatukkainen kaunotar ponnahti julkisuuteen vuonna 2010 Sofia Ruusilana, kun hänet kruunattiin yökerho Tigerissa Miss Helsingiksi, pääkaupungin kauneimmaksi." (Ilta-Sanomat 28.4.2020)

Ääni muuttuu kellossa, kun rikosten mittakaava alkaa paljastumaan suuremmalle yleisölle, ja mediat alkavat kiinnostumaan Ranta-ahosta toimijana sekä hänen roolistaan rikosvyyhdissä. Mies kiistää pitkään rikossyytteensä, mutta lopulta tunnustaa olevansa nimimerkki *Cobra* sekä toinen Katiska-vyyhdin päätekijöistä. Ilmauksilla kuten *käärineet, huumepoliisi pyörtyisi jos tietäisi, masinoinut, massiivisen ja pääarkkitehdiksi* rakennetaan kuvaa kovan luokan rikollisesta ja korostetaan miehen aktiivitoimijuutta suuren mittakaavan tapauksessa. Konkreettisten lukujen esittäminen otsikoissa tuo myös lisäuskottavuutta sekä herättää lukijoiden kiinnostuksen. Kesäkuussa 2020 Ranta-aho vapautui yli vuoden kestäneestä tutkintavankeudesta, sillä hänen ei uskottu enää sotkevan rikosasian käsittelyä. Syyttäjien mukaan mies kuitenkin jatkoi rikollistoimintaa heti vapauduttuaan ja saikin heinäkuussa 2021 kaksi vuotta lisätuomiota niin kutsutussa Katiska 2 -jutussa. Tämä horjuttaa miehen uskottavuutta rikollisen elämän lopettamisesta.

"Janne Nacci Tranbergin ja Niko Ranta-ahon epäillään käärineen 10 miljoonan euron rikoshyödyt – "Huumepoliisi pyörtyisi jos tietäisi." (Ilta-Sanomat 30.1.2020)

"Niko Ranta-aho tunnusti olevansa satojen kilojen huume- ja dopingkauppaa masinoinut "Cobra" – myönsi torstaina viisi doping- ja lääke-erää." (Helsingin Sanomat 2.4.2020)

"Käräjäoikeus: Massiivisen huume-jutun pääarkkitehdiksi tunnustautunut Niko Ranta-aho pysyy vangittuna." (Helsingin Sanomat 15.6.2020)

"Syyttäjien mukaan Ranta-aho aloitti uudet huumerikokset heti tutkintavankeudesta päästyään." (Ilta-Sanomat 8.7.2021)

Ennen rikosten tunnustamista, Ranta-aho on kertonut käyttäneensä huumausaineita, ja syyllistyneensä aikaisemmin muihin rikoksiin. Rikosuutisoinnissa on usein tyypillistä, että rikoksista syytettyjen henkilöiden yksityiselämää ja historiaa aletaan kaivelemaan. Näin on käynyt myös tämän tapauksen kohdalla. Aikaisempien rikosten esille nostamisella rakennetaan mielikuvaa pahasta ja kieroutuneesta henkilöstä, jolle rikosten tekeminen on ominaista.

”Huumeliigan pomoksi syytetty Niko Ranta-aho kiihtyi oikeudessa ”agenttipuhelimia” koskevista kysymyksistä ja tunnusti käyttäneensä vuosia dopingaineita.” (Helsingin Sanomat 5.3.2020)

”Ennen liikemiesvuosiaan Ranta-aho ehti ottaa myös harha-askelia: hän syyllistyi törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen ja törkeään kotirauhan rikkomiseen ollessaan päälle parikymppinen.” (Ilta-Sanomat 23.7.2019)

Mies on myös korostanut, ettei hänen perheenjäsenillään, ystävillään tai avopuolisollaan ole ollut mitään osaa rikoksiin. Mies tällä tavoin vierittää syyt omille niskoilleen, ja luo itsestään mielikuvaa vastuunkantajana. Ääri-ilmauksilla *mitään ja millään tavalla* Ranta-aho korostaa aktiivitoimijuuttaan.

”Heillä [läheisillä] ei ole mitään osuutta näihin rikoksiin. Ja uskon, että tämä tulee myös käräjäoikeuden päätöksessä selviämään.” (Ilta-Sanomat 13.8.2020)

Asianajaja Elisabeth Vuorenhela: ”Hän oli oikein onnellinen ja iloinen Sofian puolesta. Hänen mielestään se [puolison vapauttaminen] oli oikea ratkaisu. Sofia ei liity tähän millään tavalla.” (Ilta-Sanomat 2.8.2019)

9.3 Objektidiskurssi

Objektidiskurssia on havaittavissa runsaasti molemmissa medioissa. Tässä tapauksessa objektivointi kohdistuu naisosapuoleen, eli Sofia Belórfiin. Naista kuvaillaan esimerkiksi *tummatukkaiseksi kaunottareksi, pääkaupungin kauneimmaksi, Instagram-julkikikseksi, fitness-malliksi, fitness-tähdeksi, fitness-kaunottareksi, missiksi, hienostonaiseksi, somejulkimoksi ja julkkiskaunottareksi*.

Nainen toki tunnetaan jo entuudestaan julkisuuden henkilönä, etenkin hänen missiuransa kautta. Rikoksia sekä oikeudenkäyntejä käsittelevässä uutisoinnissa kuitenkin tuodaan esille esimerkiksi sitä, miten nainen on pukeutunut, miten

hänen hiuksensa ovat laitettu, millainen meikki hänellä on ja miten hän elehtii, sen sijaan, että jutut keskittyisivät kertomaan rikostapauksen yksityiskohdista.

Kuvailut naisen ilmeistä ja eleistä antavat käsityksen siitä, että olemassa olisi joku etiketti, miten naisen tulisi ilmaista tuntemuksensa tietyissä tilanteissa. *Ilmeettömyys* -termi yhdistyy kylmään ja tunteettomaan ihmiseen. Ääri-ilmaisut *yllättävän* hyväntuulisena ja *jopa hieman hymyillen* tukevat tulkintaa siitä, että naisen eleet olisivat tilanteeseen nähden sopimattomia.

Naisen ulkonäkö ja fyysinen olemus nostetaan artikkeleihin suurella painoarvolla, ja itse rikostapaus ja häneen kohdistuvat rikossyytteet jäävät taka-alalle. Naisen kohdalla keskitytään paljon hänen historiaansa, kuten aikaisempiin suhteisiin, ja kerrotaan siitä, miten hän on elänyt miehensä tuloilla luksuselämää, matkustellut ja saanut paljon kalliita lahjoja. Naiseen kohdistuu myös halventavia viittauksia, joissa tuodaan esille esimerkiksi miesten ja naisten välisiä tuloeroja sekä paljastavia asuvalintoja.

"Se naisten 80 senttiä ja miesten euro näkyy tässäkin. Minäkin muistan, että aina naisseurassa ollessani olen joutunut vetämään laukkuja, vaikka tavarat niissä eivät olisi minun", sanoi Perovu. (Helsingin Sanomat 23.6.2020)

"Belorf oli pukeutunut mustaan, kultaisilla napeilla koristeltuun jakkuun, mustiin housuihin ja mustiin korollisiin avokkaisiin. Hänen hiuksensa olivat yksinkertaisella poninhännällä ja hänen kasvoillaan oli hillitty meikki." (Ilta-Sanomat 19.7.2019)

"Sofia Belórf saapui perjantai-iltapäivänä Helsingin käräjäoikeuden istuntosaliin yllättävän hyväntuulisena ja jopa hieman hymyillen." (Ilta-Sanomat 19.7.2019)

"Rakas antoi heti luottokortin, sitten alkoi luksuselämä Espanjassa." (Ilta-Sanomat 8.2.2020)

"Belórf kuunteli oikeuden määräystä kasvat ilmeettöminä. Tumma tukka oli kiinnitetty poninhännälle. Belórfilla oli yllään musta housupuku." (Ilta-Sanomat 19.7.2019)

"Sofian elämä on Perovuon mukaan ollut normaalia hienostonaisen elämistä. Mies on hänet elättänyt. Mies on antanut lahjoja. Pariskunta on paljon matkustellut." (Ilta-Sanomat 19.7.2019)

"Paita ei kuulunut julkkiskaunottaren juhlatyyliin, vaan asu paljasti koko dekolteen." (Ilta-Sanomat 10.4.2020)

Nais- ja miesrikolliselle annetaan hyvin erilaisia merkityksiä ja identiteettejä verkkouutisoinnin perusteella. Opinnäytetyön aikaisemmissa luvuissa on tuotu esille tutkimuksia siitä, miten rikollinen maailma mielletään usein miehiseksi maailmaksi, sillä miehet tekevät huomattavasti enemmän rikoksia kuin naiset. Nainen usein myös määritellään miehen kautta, vaikka artikkeli keskittyisikin puhumaan naisesta.

Myös tässä rikostapauksessa nainen esitetään lähinnä miehen kautta – objektina ja feminiinisenä kohteena, kun taas mies subjektina. Kun naisesta muovataan artikkelien perusteella uhri, asetetaan hänet perinteiseen objektin, eli kohteen rooliin.

9.4 Statusdiskurssi

Aineiston teksteissä rakennetaan Sofia Belórfin ja Niko Ranta-ahon ympärille korkeaa statusmielikuvaa. Parin elämäntyylä kuvaillaan ihanteelliseksi ja hulppeaksi, vaikkakin henkilöille annetaan melko erilaiset roolit. Miehen kohdalla luodaan statusta varakkaasta, hyvätuloisen suvun herrasta, jolla ei ole ollut syytä tehdä rikoksia hyvän taloudellisen tilanteensa vuoksi. Miestä kuvaillaan muun muassa *miljonääriperheen vesaksi, hienoksi herrasmieheksi, liikemieheksi, äveriääksi nuoreksi, kovaksi äijäksi, taloussuvun vesaksi, anteliaaksi, aivan normaaliksi sekä legendaksi*. Miestä nimitetään *liikemieheksi*, niin toimittajien kuin itse Ranta-ahon muotoilemana. Hänet esitetään mediassa rehellisenä liikemiehenä, joka on arvostettu työssään ja omaa sisäpiirissään korkean sosiaalisen statuksen.

Miehen lähipiirissä häntä kuvaillaan ylistävin sanoin esimerkiksi ilmauksilla *Ajattelin, että vau ja tämä kaveri on legenda*. Mies itse kertoo, että ennen rikosvyyhdin paljastumista hän on omannut rehellinen liikemies -statuksen. Liikemies -termin käyttämisen voi tulkita olevan tietynlaista hyväksynnän hakemista omille teoilleen tai pyrkimystä vahvistaa omaa sosiaalista ja yhteiskunnallista asemaa. Miehen avopuoliso on myös kertonut pitäneensä

miestä keskimääräistä paremmin toimeen tulevana liikemiehenä, joka tulee varakkaasta suvusta, ja jolla on monia laillisia bisneksiä.

Niko Ranta-ahon ystävä Niklas Nordgren: ”Ajattelin, että vau. Tämä kaveri on legenda.” (Helsingin Sanomat 14.8.2020)

”Belórf on omien sanojensa mukaan pitänyt puolisoaan keskimääräistä paremmin toimeen tulevana ihmisenä, jolla on useita bisneksiä, ja joka tulee varakkaasta perheestä.” (Helsingin Sanomat 31.1.2020)

”Puolustus: Niko Ranta-ahon taloudellinen asema on ollut niin hyvä, ettei hänellä ole ollut syytä osallistua huumerikoksiin.” (Helsingin Sanomat 24.2.2020)

”Yleensä tällaisessa toiminnassa on motiivina raha. Ranta-aholla ei ole ollut mitään motiivivia lähteä tällaiseen toimintaan.” (Helsingin Sanomat 24.2.2020)

”Olen kuitenkin ollut aiemmin rehellinen liikemies -statuksella, ja se, että meneekö siihen kymmenen vai viisitoista vuotta, että joskus saan sen statuksen itselleni takaisin.” (Ilta-Sanomat 13.8.2020)

”Tämä [avopuoliso] on upporikkaan perheen vesa, jolla on miljoonia laillisista lähteistä.” (Helsingin Sanomat 26.7.2019)

Uutisoinnissa tuodaan vahvasti esille sitä, että mies on varakas henkilö, joka on elättänyt avopuolisonsa. Naiseen kohdistuu tietynlaista ristiriitaa, sillä vaikka häneen yhdistetään luksuselämä, tekstissä korostetaan vahvasti sitä, että hänen avopuolisonsa on mahdollistanut kyseisen elämäntyylin, ja nainen oli pudonnut tyhjään päälle parin muutettua Espanjaan. Tekstissä kerrotaan, kuinka pari on elänyt hulpeaa elämää Espanjassa, johon on kuulunut monenlainen luksus. Pariskunnan kerrotaan jakaneensa elämänsä myös sosiaalisessa mediassa ja pari on ollut tunnettu seurapiireissä.

”Hän (Belórf) on esitellyt sosiaalisessa mediassa luksuselämää, johon kuului paljon merkkivaatteita, hulpeita asuntoja, autoja sekä matkoja.” (Helsingin Sanomat 31.1.2020)

”Rakas antoi heti luottokortin, sitten alkoi luksuselämä Espanjassa.” (Ilta-Sanomat 8.2.2020)

”Elämän puitteet olivat komeat: Talo oli kolmikerroksinen ja pari liikkui paikasta toiseen Ferrari 488 Spiderilla.” (Ilta-Sanomat 8.2.2020)

”Missinä julkisuuteen noussut ja sittemmin fitnesstähtenä ja somejulkimona tunnettu Belórf on esitellyt Ranta-ahon kanssa jakamaansa ylellistä elämää sosiaalisessa mediassa. Belórfin Instagram-tilillä oli yli 60 000 seuraajaa ennen kuin tili katosi rikosepäilyjen noustua julkisuuteen.” (Ilta-Sanomat 23.7.2019)

”Tampereen seudulta kotoisin oleva yrittäjäperheen vesa on julkaissut julkisella Facebook-tilillään kuvia kalliista autoista, matkoista sekä hulppeista kiinteistöprojekteista Espanjassa. Ranta-ahon kuvia ovat kommentoineet useat suomalaiset julkisuuden henkilöt.” (Ilta-Sanomat 23.7.2019)

Uutisoinnissa korostetaan naisen kohdalla sanaa *esitellyt*, kun puhutaan luksuselämän esille tuomisesta julkisuudessa. Sanan merkityksen voi tulkita pröystäilyksi tai leveilyksi, ja sanalla on mielestäni negatiivinen sävy. Miehen kohdalla taas puhutaan siitä, kuinka hän on *julkaissut* sosiaalisessa mediassa kuvia luksuselämästään, jolloin sanalla on neutraalimpi sävy. Naisen kohdalla on myös mainittu hänen Instagram-tilinsä seuraajamäärä, joka tuo painoarvoa väitteelle luksuselämän *esittelemisestä* sosiaalisessa mediassa.

Mielikuva pariskunnan loistokkaasta elämäntyylistä ja korkeasta statuksesta on kuitenkin myös ajoittain rakoillut. Todellisuudessa mies on elänyt isänsä varoilla, ja mies on joutunut panttaamaan omaisuuttaan rahapulan takia.

”Pantattuja Ferrareita ja isän varoilla elettyä luksuselämää – poliisitutkinta paljasti fitness-malli Sofia Belórfin ja liikemies Niko Ranta-ahon someloiston kääntöpuolen.” (Helsingin Sanomat 31.1.2020)

”Luulin tietäväni jonkin verran, että hänellä on isoja bisneksiä ja rahaa käytännössä enemmän kuin keskivertoihmisellä. Mutta nyt tässä esitutkinnan aikana on selvinnyt, että Nikon isä on ollut hyvin paljon rahoittamassa meidän elämää.” (Helsingin Sanomat 31.1.2020)

”Ranta-aho on myös joutunut rahapulan takia esimerkiksi panttaamaan Rolex-merkkisen rannekellonsa. Belórf kertoo lisäksi poliisille, että Ranta-aho on ”saattanut viedä jonkun Ferrarin paperit pantiksi” tarvitessaan lainaa.” (Helsingin Sanomat 31.1.2020)

Tapauksesta on muovattu yleisön silmissä historiallisen suuri rikostapaus, joka on saanut runsaasti mediahuomiota viime vuosien aikana. Uutisoinnissa tapauksesta puhutaan esimerkiksi *Suomen suurimpana, poikkeuksellisena, historiallisena, jättimäisenä huumevyyhtinä ja historian suurimpana huumejuttuna*. Tapaukselle haetaan myös vertauskuvaa toisesta suuresta huumerikostapauksesta. Jutulle annettu nimitys *Katiska-vyyhti* on saavuttanut yleisen tietoisuuden suomalaisten keskuudessa.

”Suomen suurimpiin kuuluva huumeoikeudenkäynti jatkuu jälleen Helsingin käräjäoikeudessa.” (Ilta-Sanomat 13.8.2020)

”Jos vertailukohtaa haetaan, esimerkiksi paljon julkisuudessa olleen huumeepoliisin ex-pomon Jari Aarnion laskettiin aikoinaan saaneen bisneksillään rikoshyötyä yli 1,3 miljoonaa euroa.” (Ilta-Sanomat 4.2.2020)

”Poikkeuksellisen laajassa jutussa on käytetty tutkintamenetelmiä laidasta laitaan.” (Ilta-Sanomat 9.2.2020)

”Huomenna torstaina Helsingin käräjäoikeudessa käynnistyy jättimäisen huume- ja dopingrikosvyyhdin rikosepäilyjen oikeuskäsittely.” (Ilta-Sanomat 29.1.2020)

Pariskunnan luksuselämää kuvaillessa tulee mielikuva rikolliselämän romantisoinnista. Heidän hulppeaa elämäntyyliään korostetaan hyvin paljon, joka on vahvaa tarinallistamista. Rikollisista pyritään tekemään mielenkiintoisempia yleisön silmissä, ja tietyllä tapaa yritetään koukuttaa lukijoita seuraamaan uutisointia säännöllisemmin. Uutisoinnissa hekumoidaan rikollisten hulppeassa elämässä, ja melkein unohtuu, että henkilöt ovat syytettyinä massiivisessa huumeetapauksessa. Ranta-aho kuvailee itseään Suomen suurimmaksi maahantuoajaksi sekä liikemieheksi, jolla vain huumeet *sattuvat olemaan* portfolioissa. Mies on tuonut myös esille, mitä kaikkea hyvää hänen rikollinen toimintansa on hänelle tuonut. Hän on kertonut nauttineensa muun muassa rahasta, monista suhteista, nopeista autoista ja hienoista juhlista. Hänestä rakennetaan uutisoinnissa kuvaa naistenmiehenä, ja hän on elänyt elämää, joka ei tavalliselle ihmiselle ole käsin kosketeltavissa. Mielestäni tämä on vahvaa rikolliselämän romantisointia.

”Kaikki hyvät asiat, mitä tästä on seurannut. Paljon rahaa, paljon suhteitakin. Totta kai on ollut hauskaa. Ollaan lennelty yksityiskoneilla. On ollut nopeita autoja, kauniita naisia, hienoja kelloja, hienoja juhlia.” (Helsingin Sanomat 14.8.2020)

”Kuulostaa hienolta. Legendaarista ja rahantäyteistä elämää. Juhlia riittää, ja toivomiltaan ihmisiltä saa huomiota. Hehkutusta kuunnellessa melkein unohtuu, että Ranta-aho on toinen pääsyytetty Helsingin käräjäoikeuden historian suurimmassa huumejutussa, niin sanotussa Katiska-vyyhdissä.” (Helsingin Sanomat 14.8.2020)

9.5 Laiminlyöntidiskurssi

Uutisoinnissa esiintyy monenlaista vastuun laiminlyöntiä. Vastuuta laiminlyödään joko kieltäytymisellä tai rikollistoiminnan syy-seuraussuhteiden vähättelemisellä. Rikoksista syytetty Niko Ranta-aho kiisti pitkään syytteensä ja osallisuutensa

rikollisorganisaatioon. Lopulta tunnustaessaan lähes kaikki häntä kohtaan osoitetut syytteet, mies kertoo tunnustuksen syynä olleen hänen päätöksensä lopettaa rikollinen elämä ja läheisten ihmisten sotkeminen rikoksiin.

Ristiriitaisuutta tuo kuitenkin asetelma, jossa mies aluksi ilmaisee, ettei kadu tekojaan. Tämän voi tulkita tietynlaisena välinpitämättömyytenä. Katumattomuuden voi myös tulkita siten, ettei miehellä välttämättä todellisuudessa olisi ollut aikomusta lopettaa rikollista toimintaa. Miehen kommentit saattavat kuvastaa yleisempää ajatusmallia, jossa syy-seuraussuhteita sekä rikoksien vaikutusta muihin ihmisiin ei välttämättä ymmärretä tai haluta huomioida. Mies korostaa, että on vain liikemies, joka on sattunut sekaantumaan myös huumeisiin. Sanavalinnoilla luodaan mielikuvaa siitä, että tämän suuruusluokan rikollinen toiminta olisi arkipäivää tai yksi liiketoiminnan muoto.

”Törkeistä huumerikoksista epäilty Ranta-aho ei koe olevansa vastuussa siitä, kenelle maahantuotuja huumeita on päätyntä ja millaisin seurauksin.” (Ilta-Sanomat 18.6.2020)

”Ei ole varmaan kenellekään yllätys, että näissä piireissä saattoi dopingaineita liikkua”, Ranta-aho kuvasi treeniseuraansa.” (Helsingin Sanomat 5.3.2020)

”Mä näen, että olen liikemies tai gangsteri. On kaksi eri nimitystä. Mä koin, että mä olin liikemies. Että se on ollut vaan mulle yksinkertaisesti liiketoimintaa.” (Ilta-Sanomat 13.8.2020)

”Mä olen liikemies, jolla on vain ollut huumeet portfolioissa. Mä en esimerkiksi ryöstäisi kenenkään autoa tai pankkia. Mä en tappaisi ketään. Sellainen katuminen, en mä sitä ehkä kuitenkaan koe.” (Helsingin Sanomat 14.8.2020)

Helsingin Sanomien 13.8.2020 julkaistussa haastattelussa Niko Ranta-ahoa kuvaillaan *varakkaaksi ja hyvin etuoikeutetuksi ihmiseksi*, ja haetaan vastauksia hänen asenteisiinsa rikollista toimintaa ja toiminnan mahdollisesti aiheuttamia seurauksia kohtaan. Tekstissä kuvaillaan, että miehen aluksi *hyväntuulinen ja leppoisa* asenne muuttui kesken haastattelun *hermostuneeksi* ja *äänensävy vaativammaksi*.

Mies kertoo, että loogisen selityksen antaminen hänen rikolliselle toiminnalleen on hänelle *mahdottomuus*. Tämä voi tulkita kieltäytymisenä rikoksien vakavuutta kohtaan tai kysymyksen välttelynä. Miehen välinpitämätön asenne voidaan

todeta myös hänen tapanaan nauraa kysymyksille, kun kysytään esimerkiksi siitä, olisiko hän jatkanut huumebisneksiä, ellei olisi jäänyt kiinni tai mitä hän sanoisi äidille, joka on menettänyt lapsensa huumeidenkäytön takia. Mies myös ilmaisee, että hänen täytyy olla tarkkana siitä, mitä ääneen sanoo.

”On kyllä vaikea kysymys. (nauraa) Odotas nyt, mä joudun syvällisemmin tuon käymään läpi. Tietysti toivottaa voimia.” (Ilta-Sanomat 13.8.2020)

”Tosi paljon kerron asioitani mediallekin, mutta tämä on semmoinen asia, että jos vastaan tuohon millinkin väärin, niin tulee taas niin paljon paskaa niskaan.” (Ilta-Sanomat 13.8.2020)

Vapauduttuaan lähes vuoden kestäneestä tutkintavankeudesta, mies kommentoi, ettei kadu tekojaan. Myöhemmin hän kuitenkin vaihtaa mielipiteensä. Hän perustelee aikaisemman kommenttinsa sillä, ettei ole voinut eristyksissä valmistautua vastaamaan tämän kaltaisiin kysymyksiin. Mies kuvailee, että on ollut 11 kuukautta *helvetissä* yksin. Tämä voidaan tulkita sympatian ja armollisuuden hakemisena.

”Suomen suurimmasta huumejutusta syytetty – ja sittemmin tuomittu – Ranta-aho ei vaikuttanut erityisen katuvaliselta.” (Ilta-Sanomat 8.7.2021)

”Että siinä on kamera valmiina ja en ole ehkä syvällisemmin päässyt ajattelemaan tätä katumista ja mikä tämä hinta tulee mulle olemaa. Tietenkin olen joutunut henkisesti sulkemaan paljon tunteitani pois tuossa eritysaikana, että olen selvinnyt siitä hyvin. Ehkä mä olen tullut aika tunteettomana ihmisenä käräjäsaliin ulos kameroiden eteen. Ottaen huomioon, että mut on 11 kuukautta eristetty mun ystäväistä, perheestä ja kaikesta.” (Ilta-Sanomat 18.3.2020)

Mies korostaa, että hänen tunteettomuutensa on johtunut pitkästä ajasta erityyksissä. Mies kertoo, että nyt kun on ollut kaksi kuukautta vapaudessa, niin *totta kai* hän katuu tekojansa. Mies käyttää puheissaan runsaasti ääri-ilmaisuja tuodakseen lisää painoarvoa väitteilleen.

”Totta kai mä kadun noita asioita. Ja se hinta minkä joudun siitä maksamaan, on kova mulle.” (Ilta-Sanomat 13.8.2020)

Mies pyrkii sanavalinnoillaan luomaan tunnetta siitä, että hän on valmis kantamaan vastuun teoistaan, mutta samalla hänen asenteensa asettaa tämän ristiriitaan. Hän kertoo olevansa valmis suorittamaan rangaistuksensa ja hyväksyvänsä tuomion minkä saa.

"Mä olen valmis maksamaan sen niin sanotusti rangaistuksen tästä. Käräjäoikeus tai hovioikeus on se, joka mulle sen rangaistuksen määrää. Ja mä istun sen pois mukisematta. Ja sen jälkeen mä olen periaatteessa tämän yhteiskunnalle hyvittänyt." (Ilta-Sanomat 13.8.2020)

Samalla hän ei kuitenkaan ole valmis kantamaan vastuuta hänen toimintansa mahdollisesti aiheuttamista seurauksista. Haastattelussa häneltä kysytään, näkeekö hän olevansa vastuussa tragedioista, joita hänen kauttaan Suomeen tulleet huumeet ja niiden käyttö on mahdollisesti aiheuttanut. Mies kommentoi, ettei halua vastata kuolemaan liittyviin kysymyksiin. Tämän voi tulkita kieltäytymisenä.

"En mä näe. Se on sama, kuin tässä ruvettaisiin pistämään Alkon toimitusjohtajaa tai Alkoa oikeuteen siitä, että ihmisiä on kuollut alkoholiin." (Ilta-Sanomat 13.8.2020)

"Toivon, että tuommainen kysymys voidaan jättää kokonaan pois siitä, mutta se voidaan se kysymys muokata, ottaa se kuolema-sana sieltä pois. Sitten pystyn vastaamaan siihen." (Ilta-Sanomat 13.8.2020)

Haastattelija kertoo, että miehen entisen avopuolison mukaan hänestä tuli Janne Tranbergin kirjan lukemisen jälkeen Tranbergin "fani", johon mies vastaa huvittuneena ja vähättelevällä sävyllä.

"Mä voin vastata tuohon aloittamalla vastauksen näin: hah, hah. Ne viestit, mitä on julkaistu, että näin olisi tapahtunut, niissä on ollut kyse lähinnä siitä, että on ollut jonkinlainen kanniriita, missä hän (ex-avopuoliso) kertoo näin. Asia ei ole ollut näin. En ole missään kohtaa fanittanut. Minkäänlaista fanitusta ei ole missään kohtaan ollut. Tämä on tullut ilmi minun ja entisen avopuolisoni kanniriidassa, missä hän sanoi näin, kun olen jäänyt jonnekin juhlimaan. Kun taas päihteet ovat olleet minulle tärkeämpi asia kuin kotiin meneminen." (Ilta-Sanomat 13.8.2020)

Sofia Belórfin kohdalla on myös esiintynyt kieltäytymisen merkkejä. Uutisoinnissa on pohdittu naisen osuutta rikosvyyhtiin ja sitä, onko hän ollut tietoinen miehen rikollisesta toiminnasta vai ei. Rikosoikeuden professori Matti Tolvanen on nostanut esille, että tämänkaltaisissa tapauksissa usein käytetään syynä sitä, että lahjojen antaja on varakkaasta suvusta tai sitten lahjan saaja on välinpitämätön rahojen alkuperästä. Uutisoinnissa annetaan sellainen mielikuva, että oma syyllisyys ja vastuu on helppo vierittää toisen ihmisen niskoille.

"Koskaan en ole tiennyt Nikon vuosi- tai kuukausituloja tai pankkitilin saldoa. Joskus mietin, että onko tämä outoa, kun en tiedä miehen asioita, mutta sitten annoin asian olla." (Helsingin Sanomat 31.1.2020)

"Ei se [Niko Ranta-ahon tunnustus] ainakaan minun mihinkään kertomuksiini vaikuta. Olen edelleen ollut ihan yhtä tietämätön, ja yhtä suurena sokkina se tuli minulle kuin kaikille muillekin. Toivon vain, että se helpottaa minunkin tilannettani, että hän pystyy kertomaan asiat niin kuin ne ovat oikeasti olleet." (Helsingin Sanomat 25.3.2020)

"Tolvanen sanoo, että yleensä vedotaan siihen, että lahjoittaja on varakkaasta suvusta. Joko lahjan saaja ei välitä, mistä rahat ovat peräisin tai hän luuli hyväuskoisesti, että puoliso on hyvissä bisneksissä. Tolvanen muistuttaa, ettei lahjoja saa ottaa vastaan silmät ummessa." (Ilta-Sanomat 26.7.2019)

10 LOPPUPÄÄTELMÄT

10.1 Yhteenveto

Opinnäytetyössäni tarkastelin, millaista henkilökuva Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien verkkouutisointi rakentaa Sofia Belórfista ja Niko Ranta-ahosta rikosprosessin aikana. Toinen tutkimuskysymykseni oli, millaista asetelmaa nais- ja miesrikollisen välille rakennetaan. Sofia Belórfin ja Niko Ranta-ahon henkilökuva rakennetaan aineistossa monin keinoin, ja heille annetaan yleisön silmissä hyvin erilaiset roolit. Henkilökuva rakennetaan korostamalla henkilöiden syyttömyyttä tai syyllisyyttä, korkeaa sosiaalista statusta, naisrikollisen asemaa sekä vastuun laiminlyöntiä. Uutisoinnissa syvennyttiin esimerkiksi henkilöiden yksityiselämään, asenteisiin ja sosiaalisiin suhteisiin.

Yksi keskeisistä tutkimustuloksista oli henkilöiden roolien muuttuminen rikosprosessin aikana. Aluksi nainen on uutisotsikoiden keskiössä, joka oletettavasti johtuu siitä, että Sofia Belórf oli vielä tässä vaiheessa julkisuudessa tunnetumpi henkilö. Uutisoinnin kautta sai käsityksen siitä, että nainen oli rikostapauksessa aktiivitoimija. Jo ensimmäiset jutut rikossyytteistä kätkivät sisälleen yksityiskohtia naisen ylellisestä elämäntyylistä, taustastaan missinä sekä hänen seurusteluhistoriastaan. Sofia Belórfin henkilökuvan rakentaminen alkaa siis varhain. Roolit kuitenkin vaihtuvat, kun rikosvyyhdin yksityiskohdat alkavat paljastua suuremmalle yleisölle. Kiinnostus Niko Ranta-ahoa kohtaan kasvaa, ja jutuissa aletaan keskittymään enemmän miehen osuuteen rikostapauksessa.

Toinen huomio oli se, miten rikoksista syytetyt asetettiin uhrin rooliin. Jutuissa korostetaan naisen syyttömyyttä ja sitä, ettei hänellä ole ollut aavistusta avopuolionsa rikoksista. Myös miehen kohdalla esiintyy uhrinomaisuutta hänen kuvaillessaan huonoja olojaan poliisivankilassa sekä sitä, miten paljon hän on menettänyt asioita jäätyään kiinni rikoksista. Ristiriitaisuutta tuo kuitenkin se, että mies on jatkanut rikollista toimintaa myös tutkintavankeuden jälkeen.

Nais- ja miesrikollinen määritellään mediassa hyvin eri tavoin. Mies tuodaan esille hurmaavana, vahvana ja pidettynä miehenä, kun taas nainen asetetaan miehen rinnalle objektina. Naisesta kertovat tekstit keskittyvät kuvaamaan hänen eleitään ja ilmeitään sekä fyysistä olemusta, kuten pukeutumista, hiustyyliä ja meikkiä. Jutuissa myös korostetaan sitä, kuinka nainen on elänyt avopuolisonsa rahoilla. Miehen kohdalla korostetaan sitä, miten hän on ollut arvostettu liikemies. Hänellä on ollut monia bisneksiä, paljon rahaa ja korkea sosiaalinen status.

Mielestäni mielenkiintoista oli se, että jutuissa nousi vahvasti esille rikolliselämän romantisointi ja henkilöiden ympärille rakennettiin korkeaa statusta. Pariskunnan hulppeasta elämäntyylistä muodostuu jo varhain kuuma puheenaihe, johon paneudutaan monissa henkilöitä käsittelevissä teksteissä. Teksteissä tuodaan esille sitä, kuinka mies on kustantanut parin elämää. He ovat matkustelleet, ajelleet kalliilla autoilla, käyneet hienoissa juhlissa – rahaa on ollut valtavasti, eikä sen tuomia ylellisyyksiä olla peitelty julkisuudessa. Tässä vaiheessa on jo tiedetty henkilöiden osallisuus Katiska-vyyhdissä sekä se, että ylellinen elämä on kustannettu rikollisista lähteistä saaduilla rahoilla. Juttuja lukiessa lähes unohtuu, että henkilöt ovat mukana Suomen historian suurimmassa huumerikostapauksessa.

Jutuissa käsitellään myös paljon henkilöiden vastuuta sekä rikollistoiminnan syy-seuraussuhteita. Naisen osuus rikoksissa verhoillaan tietämättömyydellä ja luottavaisuudella siihen, että hänen avopuolisonsa on rehellinen liikemies, joka on saanut suuria määriä rahaa useista laillisista bisneksistä. Miehen suhtautuminen rikollistoimintaansa on vähättelevää, eikä hän halua myöntää hänen toimintansa mahdollisia yhteiskunnallisia haittavaikutuksia. Naisen kohdalla on esiintynyt myös torumista hänen toimintaansa ja asenteita kohtaan.

Sofia Belórfia ja Niko Ranta-ahoa käsittelevissä jutuissa hyödynnetään runsaasti lähipiirin, asianajajien sekä asiantuntijoiden suoria sitaatteja. Myös Belórfille ja Ranta-aholle annetaan paljon sananvaltaa sekä mahdollisuus tuoda esille heidän näkemyksiään. Asianajajien kommentteilla juttuihin saadaan lisäarvoa ja uskottavuutta. He myös toimivat niin sanotusti sanansaattajina Niko Ranta-ahon ja Sofia Belórfin ollessa tutkintavankeudessa.

10.2 Pohdinta

Aineistoa tutkiessani olen todennut, että perinteiset sukupuoliroolit ovat edelleen vahvasti juurtuneet rikosjournalismissa. Molemmat henkilöt ovat syytettyinä Suomen historian laajimmassa huumerikostapauksessa, mutta heistä puhutaan mediassa hyvin eri tavoin.

Myös kiinnostavuudesta on tullut yhä tärkeämpi kriteeri. Uutisotsikoista pyritään tekemään mahdollisimman raflaavia ja värikkäitä kiinnittääkseen lukijan huomion. Tekstissä käytetään paljon ääri-ilmaisuja, kuten *totta kai, eihän, mitään, koskaan* ja *tietenkin* sekä metaforia, kuten *vesa, koppi, poliisien pahna* ja *pääarkkitehti*. Ääri-ilmaisuilla pyritään lisäämään uskottavuutta sekä tietyissä tapauksissa myös normalisoimaan ajettua asiaa.

Haluan korostaa, että vaikka olen tutkimuksessani huomionnut myös epäiltyjen, asianajajien, asiantuntijoiden sekä lähipiirin kommentteja, ei se sivuuta sitä todellisuutta, että jokainen toimittaja kulkee journalistisen työprosessin läpi ja tekee valintansa sen suhteen, mitä asioita jutussa nostetaan esille. Jokainen valinta siis vaikuttaa lopputulokseen. Esimerkiksi se, millaiseen kontekstiin lainaukset upotetaan ja millaista mielikuvaa henkilöistä rakennetaan, ovat kaikki toimittajan päätöksiä, ja jokainen julkaistu juttu on median vastuulla.

Tutkimuksen tuloksissa nousee mielestäni esille eettistä ristiriitaa. On ymmärrettävää, että journalismi on kulkemassa kohti viihteellisempää tyyliä, ja yleisölle halutaan tarjota kiinnostavia juttuja. Mutta mitä käy journalismin laadulle sekä uskottavuudelle, kun mediat jatkuvasti kilpailevat siitä, kuka julkaisee mehukkaimman uutisotsikon. Julkaisutahti on kiristynyt, ja etenkin tarinallisissa jutuissa faktantarkistusta ei aina tehdä kunnolla. Katiska-vyyhti on saanut massiivista mediahuomiota ja tapauksen poikkeuksellisuuden vuoksi syytetyistä henkilöistä on haluttu tietää mahdollisimman paljon. Rikolliselämän romantisointi, naisrikollisen objektivointi sekä syyllisyyden tai syyttömyyden korostaminen ennen tuomiota ovat kuitenkin asioita, joita ei voi katsoa läpi sormien.

Toivon opinnäytetyöni herättävän yhteiskunnallista sekä alakohtaista keskustelua journalismin etiikasta – siitä, mihin suuntaan journalismi on mahdollisesti menossa sekä siitä, miten eri sukupuolia esitetään mediassa. Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista tutkia, miten henkilökuvaa rakennetaan muissa tunnetuissa rikostapauksissa, ja verrata eri tapauksissa esiintyviä yhteneväisyyksiä ja eriävyyksiä. Tämä antaisi yhä kirikkaamman ja laaja-alaisemman kuvan rikosjournalismin nykytilasta ja puolueettomuudesta.

AINEISTO

Ilta-Sanomat

IS 2019: Fitness-kaunotar Sofia Belórfia ja tämän Niko-avopuolisoa esitetään vangittaviksi – epäillään törkeistä huume- ja talousrikoksista. Ilta-Sanomat 18.7.2019. <https://www.is.fi/viihde/art-2000006177231.html>.

Manninen, Tea 2019: Tällaista luksuselämää törkeästä rahanpesusta epäilty Sofia Belórf on viettänyt: ökykoti ulkomailla, kalliita autoja ja hulppeita matkoja. Ilta-Sanomat 18.7.2019. <https://www.is.fi/viihde/art-2000006177469.html>.

Hurmas, Johannes & Ruohisto, Wilma 2019: Törkeistä rikoksista epäilty Sofia Belórf ponnahti julkisuuteen Miss Helsinki -kisasta hyvin erinäköisenä kuin nykyään – näin fitnessmalli rakensi luksuselämänsä. Ilta-Sanomat 18.7.2019. <https://www.is.fi/viihde/art-2000006177748.html>. Viitattu 7.4.2022

Nykänen, Riika & Manninen, Tea 2019: Sofia Belórfin asianajaja kiistää rikosepäilyt: ”Hän on ihan pihalla ja voi huonosti” – avopuoliso-Niko vangittiin. Ilta-Sanomat 19.7.2019. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006178172.html>. Viitattu 7.4.2022

Koskela, Alina & Manninen, Tea & Ruohisto, Wilma 2019: Fitnesstähti Sofia Belórf vangittiin – epäillään tuottamuksellisesta rahanpesusta. Ilta-Sanomat 19.7.2019. <https://www.is.fi/viihde/art-2000006178496.html>. Viitattu 7.4.2022

Vaalisto, Heidi 2019: Asianajaja ihmettelee Sofia Belórfin vangitsemista: ”Minusta hänet olisi pitänyt päästää vapaaksi”. Ilta-Sanomat 19.7.2019. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006178901.html>. Viitattu 7.4.2022

STT 2019: Liikemies Niko Ranta-ahon epäillään saaneen huume- ja dopingrikoksilla arviolta neljän miljoonan euron rikoshyödyn – huumesyyttäjä ei muista uraltaan yhtä suurta summaa. Ilta-Sanomat 22.7.2019. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006181005.html>.

Nykänen, Riika 2019: Tällainen on Sofia Belórfin vangitun Niko-puolison rikostausta – menneisyydestä löytyy kaksi tuomiota. Ilta-Sanomat 23.7.2019. <https://www.is.fi/viihde/art-2000006182130.html>. Viitattu 8.4.2022

Vaalisto, Heidi 2019: Onko Sofia Belórfiin kytkeytynyt tapaus Suomen historian laajin huumerikos? ”Tässä on piirteitä, jotka poikkeavat aiemmista”, sanoo professori. Ilta-Sanomat 26.7.2019. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006185069.html>. Viitattu 7.4.2022

Kauppinen, Ina 2019: Tällaista oli Sofia Belórfin elämä rikkaiden kansoittamassa Marbellassa – IS vieraili fitness-kaunottaren kotikaupungissa Espanjassa. Ilta-Sanomat 27.7.2019. <https://www.is.fi/viihde/art-2000006186512.html>.

Makkonen, Nita 2019: Niko Ranta-ahon asianajaja kertoo päämiehensä oloista poliisivankilassa: ”Ei saanut telkkaria sinne” – ei ole pitänyt yhteyttä Sofia Belórfiin. Ilta-Sanomat 2.8.2019. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006192783.html>. Viitattu 7.4.2022

Hapuli, Noora 2019: Tutkintavankeudesta vapautettu Sofia Belórf teki paluun Instagramiin. Ilta-Sanomat 8.8.2019. <https://www.is.fi/viihde/art-2000006197936.html>.

Hapuli, Noora 2019: Sofia Belórf kertoi kuulumisiaan Radio Suomipopilla – ”En olisi ikinä uskonut, että olen tässä tilanteessa, missä olen nyt”. 1.11.2019. <https://www.is.fi/viihde/art-2000006292663.html>.

Karjalainen, Katariina & Hurmas, Mira 2019: Punaiselle matolle palannut Sofia Belórf kertoo kokemuksistaan tutkintavankeudessa: ”Se oli minulle itsetutkiskelun paikka”. Ilta-Sanomat 9.11.2019. <https://www.is.fi/viihde/art-2000006302682.html>.

Tani, Iida 2019: Sofia Belórf muisti tutkintavankeudessa viruvaa Niko-rakastaan Instagramissa – julkaisi liudan herkkiä yhteiskuvia: ”Rakkauttamme ei voi erottaa”. Ilta-Sanomat 27.11.2019. <https://www.is.fi/viihde/art-2000006322362.html>. Viitattu 7.4.2022

Hapuli, Noora 2019: Viikon tutkintavankeudessa viettänyt Sofia Belórf julkaisi hehkeän bikinikuvan etelästä – ”Tää vuosi on ollut vaikein koskaan”. Ilta-Sanomat 30.12.2019. <https://www.is.fi/viihde/art-2000006358171.html>.

Nykänen, Riika 2020: Tranbergin ja Ranta-ahon huumevyyhdin käsittelyssä erityisjärjestelyt – tällainen on Suomen turvallisoin oikeussali. Ilta-Sanomat 29.1.2020. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006388804.html>. Viitattu 8.4.2022

Nykänen, Riika 2020: Niko Ranta-ahon asianajaja kiistää syytteet: ”Yllättävän hyvin pysynyt kasassa”. Ilta-Sanomat 30.1.2020. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006389581.html>. Viitattu 7.4.2022

Mäkinen, Rami 2020: Niko Ranta-aho kertoi Sofia Belórfista kuulusteluissa – poliisi penkoi Espanjan loistoasunnon kahdesti. Ilta-Sanomat 31.1.2020. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006391188.html>.

Viljakainen, Miika 2020: Janne ”Nacci” Tranbergin ja Niko Ranta-ahon epäillään kääriineen 10 miljoonan euron rikosyödyt – ”Huumeepoliisi pyörtyisi jos tietäisi”. Ilta-Sanomat 4.2.2020. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006394798.html>. Viitattu 8.4.2022

Kantola, Iida 2020: Sofia Belórf otti Instagramissa kantaa rikossyytteisiinsä – seuraajalta suorasukainen kommentti. Ilta-Sanomat 6.2.2020. <https://www.is.fi/viihde/art-2000006397507.html>. Viitattu 8.4.2022

Viljakainen, Miika 2020: Rakas antoi heti luottokortin, sitten alkoi luksuselämä Espanjassa – lue tästä Belórfin ja Ranta-ahon tarina. Ilta-Sanomat 8.2.2020. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006399718.html>. Viitattu 8.4.2022

Mäkinen, Rami 2020: Poliisi kohdisti kovia pakkokeinoja Sofia Belórfiin – tarkkailijat seurasivat fitnesskaunotarta kuukausia. Ilta-Sanomat 9.2.2020. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006400705.html>. Viitattu 7.4.2022

Viljakainen, Miika 2020: Syyttäjälle tulistunut Niko Ranta-aho kiisti oikeudessa olevansa nimimerkki Cobra – ”En lähde kertomaan hänen nimeänsä”. Ilta-Sanomat 5.3.2020. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006428664.html>.

Mäkinen, Rami 2020: Niko Ranta-aho tunnustaa liki kaiken: ”Kertominen kyllä helpotti kovasti”. Ilta-Sanomat 25.3.2020. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006452095.html>.

Mäkinen, Rami 2020: Pöytäkirja julki: Näin Niko Ranta-aho tunnusti ja vei sitten poliisin huumeätköille – ”Olen päättänyt lopettaa rikollisen elämäni”. Ilta-Sanomat 6.4.2020. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006466153.html>.

Enqvist, Niina 2020: Sofia Belórf juhli synttäreitään rohkeassa asussa – ei saanut tavata Niko-rakastaan. Ilta-Sanomat 10.4.2020. <https://www.is.fi/viihde/art-2000006471321.html>.

Ruohisto, Wilma & Viljakainen, Miika 2020: Rakas antoi heti luottokortin, ja luksuselämä Espanjassa sai alkaa – näin Sofia Belórfin ja Niko Ranta-ahon parisuhde päättyi eroon kulissien kaaduttua. Ilta-Sanomat 28.4.2020. <https://www.is.fi/viihde/art-2000006489680.html>. Viitattu 12.4.2022

Mäkinen, Rami 2020: Niko Ranta-aho asteli tutkintavankeudesta vapaalle jalalle – ”On neljä juttua, jotka haluan tehdä”. Ilta-Sanomat 17.6.2020. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006544836.html>. Viitattu 8.4.2022

Nykänen, Riika 2020: Asiantuntija ihmettelee Niko Ranta-ahon puheita: ”Huumeidenkäyttäjien läheisissä tällaiset varmasti herättävät tunteita”. Ilta-Sanomat 18.6.2020. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006546339.html>. Viitattu 8.4.2022

Viljakainen, Miika & Mäkinen, Rami & Nykänen, Riika 2020: Näyttävää elämää, bisneksiä ja paljon huumeita – Niko Ranta-ahon tarina liikemiehestä huumekauppiaaksi, jota uhkaa pitkä vankeus. Ilta-Sanomat 22.6.2020. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006548383.html>.

Nykänen, Riika 2020: Törkeistä huumerikoksista syytetty Niko Ranta-aho hermostui kesken IS:n haastattelun: ”En halua kommentoida sitä, jos siinä sanotaan kuolema”. Ilta-Sanomat 13.8.2020. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006600517.html>. Viitattu 7.4.2022

STT Rosvall, Maria 2020: Suuressa Katiska-huumejutussa viimeiset päivät käräjillä – loppulausunnot alkavat syyttäjien osuudella. Ilta-Sanomat 23.9.2020. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006645109.html>. Viitattu 7.4.2022

Mäkinen, Rami 2021: Näistä tapahtumista Sofia Belórf tuomittiin. Ilta-Sanomat 8.4.2021. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000007907189.html>.

Ranta, Niko 2021: Niko Ranta-aholle ja Janne Tranbergille yli 10 vuoden tuomiot. Ilta-Sanomat 8.4.2021. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000007906603.html>.

Söderkultalahti, Olli 2021: Professori arvioi: Näin kauan Niko Ranta-aho pysyy telkien takana – ”Poikkeuksellinen juttu jopa huumausainerikoksena”. Ilta-Sanomat 8.4.2021. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000007907130.html>.

Jääskeläinen, Kirsi 2021: Sofia Belórfin asianajaja tuomiosta: ”Yllätynyt ja pettynyt”. Ilta-Sanomat 8.4.2021. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000007907338.html>.

Viljakainen, Miika 2021: Miten käy Niko Ranta-ahon? Helsingin käräjäoikeus antaa tuomionsa perjantaina. Ilta-Sanomat 8.7.2021. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000008105976.html>. Viitattu 12.4.2022

Viljakainen, Miika 2021: Katiska 2 -tuomio: Niko Ranta-aholle kaksi vuotta lisävankeutta. Ilta-Sanomat 9.7.2021. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000008113878.html>. Viitattu 12.4.2022

Helsingin Sanomat

Gustafsson, Mikko 2019: Tuottamuksellisesta rahanpesusta epäiltynä vangittu fitnessmalli Sofia Belórf pääsee vapaaksi. Helsingin Sanomat 26.7.2019. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006185276.html>. Viitattu 8.4.2022

Gustafsson, Mikko & Kerkelä, Lasse & Reinboth, Susanna 2019: Poliisi epäilee Niko Ranta-ahon ja Janne Tranbergin liigan salakuljettaneen Suomeen 200 kiloa amfetamiinia ja 15 kiloa kokaiinia – aineita myytiin Silkkitiellä pimeässä verkossa. Helsingin Sanomat 19.12.2019. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006348110.html>.

Kantola, Anne 2020: Pantattuja Ferrareita ja isän varoilla elettyä luksuselämää – poliisitutkinta paljasti fitnessmalli Sofian Belórfin ja liikemies Niko Ranta-ahon someloiston kääntöpuolen. Helsingin Sanomat 31.1.2020. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006391854.html>. Viitattu 8.4.2022

Kerkelä, Lasse 2020: Puolustus: Niko Ranta-ahon taloudellinen asema on ollut niin hyvä, ettei hänellä ole ollut syytä osallistua huumerikoksiin. Helsingin Sanomat 24.2.2020. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006417331.html>. Viitattu 8.4.2022

Gustafsson, Mikko 2020: Huumeliigan pomoksi syytetty Niko Ranta-aho kiihtyi oikeudessa "agenttipuhelimia" koskevista kysymyksistä ja tunnusti käyttäneensä vuosia dopingaineita. Helsingin Sanomat 5.3.2020. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006428647.html>. Viitattu 8.4.2022

Reinboth, Susanna 2020: Katiska-huumevyöhdin syytetyt koordinoivat puolustustaan selleistä kuskattujen paperilappujen avulla – oikeusavustajaa epäillään viestien kuljettamisesta. Helsingin Sanomat 24.3.2020. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006451216.html>.

Gustafsson, Mikko 2020: Huumeliigan pomoksi syytetyltä Niko Ranta-aholta täyskäänös: myöntää huumekaupan ja vei poliisin 64 kilon huumekätkölle. Helsingin Sanomat 25.3.2020. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006451901.html>. Viitattu 7.4.2022

Gustafsson, Mikko 2020: ”Olen ylpeä, että hän ottaa vastuun” – fitnessmalli Sofia Belórfin puoliso tunnusti jättimäisen huumekaupan, Belórf toivoo tunnustuksen lieventävän tuomiota. Helsingin Sanomat 25.3.2020. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006452031.html>. Viitattu 7.4.2022

Gustafsson, Mikko 2020: Niko Ranta-aho tunnusti olevansa satojen kilojen huume- ja dopingkauppaa masinoinut ”Cobra” – myönsi torstaina viisi doping- ja lääke-erää. Helsingin Sanomat 2.4.2020. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006461434.html>.

Gustafsson, Mikko 2020: Huumeliigan pomoksi syytetty Niko Ranta-aho avautui poliisille: kymmenien kilojen huume-erä on kateissa ja yli 200 000 euron huumevelat saamatta. Helsingin Sanomat 6.4.2020. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006466161.html>.

Gustafsson, Mikko 2020: Käräjäoikeus: massiivisen huumejutun pääarkkitehdiksi tunnustautunut Niko Ranta-aho pysyy vangittuna. Helsingin Sanomat 15.6.2020. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006542224.html>. Viitattu 8.4.2022

STT Rosvall, Maria 2020: Katiska-jutun pääsyytetty Niko Ranta-aho suostuu kuultavaksi ex-puoliso Sofia Belórfin rahanpesusyytteistä – sanoo laittaneensa epäillyt huumerahat kiistellyyn matkalaukkuun. Helsingin Sanomat 23.6.2020. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006549478.html>. Viitattu 8.4.2022

Määttänen, Juuso 2020: Uutuussarja piirtää raskaat huumerikokset tunnustaneesta Niko Ranta-ahosta kuva, joka ihmetyttää tutkijaakin – tekijät vastaavat. Helsingin Sanomat 14.8.2020. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006601604.html>. Viitattu 8.4.2022

Gustafsson, Mikko 2021: Uusista törkeistä huumerikoksista epäilty Niko Ranta-aho on otettu kiinni Espanjassa – professori kummastelee Ranta-ahon vapaata matkustelua. Helsingin Sanomat 13.1.2021. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000007736651.html>.

Gustafsson, Mikko 2021: Kesällä 2019 julkisuuteen alkoi paljastua huumevyvyhti, joka paisui Helsingin käräjäoikeuden suurimmaksi – tänään oikeus antaa tuomion

Katiska-jutusta. Helsingin Sanomat 8.4.2021. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000007905848.html>.

Gustafsson, Mikko 2021: Niko Ranta-ahon rikosjutussa kytevät oikeusfarssin ainekset. Helsingin Sanomat 9.4.2021. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000007911011.html>.

LÄHTEET

Asplund, Anna 2021. Opinnäytetyö. ”On rankkaa tajuta, että musta on tullut hirviö” – naisvankien roolit lehtiartikkeleissa. Kehysanalyysi naisvangeista kertovissa artikkeleissa suomalaisissa printti- ja verkkomedioissa. Oulun ammattikorkeakoulu.https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/501403/Asplund_Anna.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Heikkilä, Heikki & Ahva, Laura & Siljamäki, Jaana & Valtonen, Sanna 2012. Kelluva kiinnostus. Vastapaino, Tampere.

Helsingin hovioikeuspiirin laatuhanke 2016. Tuomioistuimet ja media.https://oikeus.fi/hovioikeudet/helsinginhovioikeus/material/attachments/oikeus_hovioikeudet_helsinginhovioikeus/karajaoikeuspainotteistenlaatuhankkeidenraportit/2016/Z4zj1r0H9/Tuomioistuimet_ja_media.pdf

Jaakkola, Maarit 2013. Hyvä journalismi: käytännön opas kirjoittajalle. Kansanvalistusseura, Vantaa.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 2016. Diskurssianalyysi: teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Vastapaino, Tampere.

Julkisen sanan neuvosto 2011. Journalistin ohjeet.https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/

Kukkala, Emilia & Purokuru, Pontus 2016. Luokkavallan vahtikoirat: Miten suomalaiset toimittajat auttavat eliittiä pysymään eliittinä. Into, Helsinki.

Lassila-Merisalo, Maria 2020. Tarinallinen journalismi. Vastapaino, Tampere.

McIntyre, Lee 2021. Totuudenjälkeinen. Libris, Helsinki.

Myllymäki, Elli 2021. OTM-tutkielma. Rikosprosessin mediajulkisuus rangaistuksen kohtuullistamisperusteena. Helsingin yliopisto.https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/330085/Myllymaki_Elli_tutkielma_2021.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Mäntylä, Jorma 2004. Journalistin etiikka. Gaudeamus, Helsinki.

Noppiari, Elina & Raittila, Pentti & Männikkö, Pirita 2015. Syylliseksi kirjoitettu: Ulvilan surman uutisointia paperilla ja verkossa. Tampereen yliopisto: COMET, Tampere.

Rautio, Marjatta & Hämäläinen, Veli-Pekka 2021: Oikeus: Katiska-jutun päätekijöille yli 10 vuoden tuomiot – Niko Ranta-ahon yllätystunnustus lievensi rangaistusta. Yle Uutiset 8.4.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11874140>. Viitattu 3.2.2022.

Reunanen, Esa & Koljonen, Kari 2014. Toimittajan sanansijat. Tampere University Press, Tampere.

Riitakorpi, Matti 2020: Miten poliisi pääsi Katiska-huumevyyhdin jäljille? (Ja mistä sen nimi tulee?). YouTube, Yle Kioski JOURNAL 15.10.2020. <https://www.youtube.com/watch?v=UIHppXbtnao>. Viitattu 3.2.2022.

Räisänen, Tuomas 2020. Pro gradu tutkielma. Sniikit diilit, vai hiipiikö hiitit? Sosiologinen katsaus huumekauppiaan työhön ja internetvälitteiseen huumekauppaan. Turun yliopisto. https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/149763/Raisanen_Tuomas_Opin_nayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Seppänen, Janne & Väliverronen, Esa 2012. Mediatyhteiskunta. Vastapaino, Tampere.

Väliverronen, Esa 2009. Journalismi murroksessa. Gaudeamus, Helsinki.

YLE-STT 2021: Niko Ranta-aholle kaksi vuotta vankeutta Katiska 2 -huumejutusta – Ranta-aho helpottunut, syyttäjä viemässä asian hoviin. Yle Uutiset 9.7.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-12014794>. Viitattu 3.2.2022